

Bakgrunn for utredningsprogram 132 kV Kulia–Vallemoen

Kristiansand og Lindesnes kommuner i Agder
fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Agder Energi Nett
Referanse	202102446-100
Dato	02.07.2021
Ansvarlig	Lisa Vedeld Hammer
Saksbehandler	Martine Hamnes

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9

7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B

6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Innhold

INNHold	1
1 INNLEDNING	2
1.1 TILTAKET.....	2
2 NVES BEHANDLING AV MELDINGEN	3
2.1 HØRING.....	3
2.2 MØTER.....	3
2.3 INNKOMNE MERKNADER	4
3 NVES VURDERING AV KRAV TIL UTREDNINGER	4
3.1 INNLEDNING	4
3.2 PROSESS OG METODE	4
3.3 BESKRIVELSE AV ANLEGGENE.....	5
3.3.1 <i>Begrunnelse for tiltaket og beskrivelse av nullalternativet</i>	5
3.3.2 <i>Beskrivelse av alternativer</i>	5
3.3.3 <i>Systemløsning</i>	6
3.3.4 <i>Teknisk/økonomisk vurdering</i>	6
3.4 TRANSFORMATORSTASJONER/KOBLINGSSTASJONER.....	6
3.5 NYE TRASÉALTERNATIVER SOM SKAL INNGÅ I UTREDNINGSSARBEIDET.....	6
3.5.1 <i>Vurdering av luftledningstraseer som skal utredes</i>	7
3.5.2 <i>Vurdering av kabelkonsepter som skal utredes</i>	9
3.6 TILTAKETS VIRKNING FOR MILJØ OG SAMFUNN	10
3.6.1 <i>Visuelle virkninger og visualiseringer</i>	10
3.6.2 <i>Kulturminner og kulturmiljøer</i>	10
3.6.3 <i>Friluftsliv</i>	11
3.6.4 <i>Naturmangfold</i>	11
3.6.5 <i>Arealbruk</i>	12
3.6.6 <i>Nærings- og samfunnsinteresser</i>	12
3.7 UTREDNINGSKRAV SOM IKKE ER INKLUDERT I UTREDNINGSPROGRAMMET.....	13
3.7.1 <i>Traséalternativ</i>	13
3.7.2 <i>Transformatorstasjon</i>	14
4 OPPSUMMERING	14
VEDLEGG A – SAMMENFATNING AV HØRINGSUTTALELSER	15
A. KOMMUNALE OG REGIONALE MYNDIGHETER	15
B. SENTRALE MYNDIGHETER OG TEKNISKE INSTANSER.....	20
C. INTERESSEORGANISASJONER, BEDRIFTER, GRUNNEIERE OG PRIVATPERSONER	20
i. <i>Kulia–Leire</i>	24
ii. <i>Leire–Halshaug</i>	33
iii. <i>Halshaug–Vallemoen</i>	44

1 Innledning

I dette notatet sammenfattes og diskuteres høringsuttalelsene som har kommet inn i forbindelse med høring av Agder Energi Netts forslag til utredningsprogram. På grunnlag av innkomne uttalelser og NVEs egne vurderinger, har NVE fastsatt et utredningsprogram for tiltaket. Utredningsprogrammet er vedlagt, NVE ref. 202102446-101 og bør leses i sammenheng med dette notatet.

1.1 Tiltaket

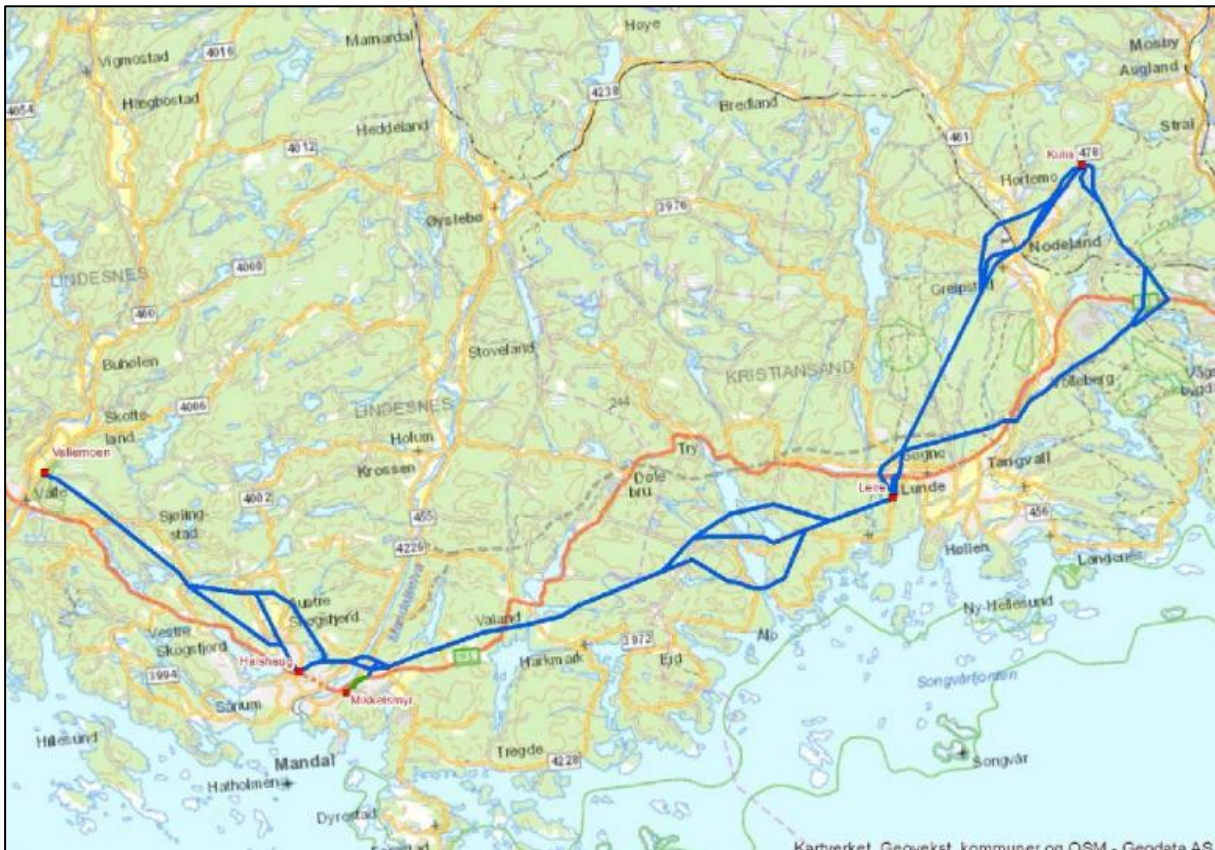
NVE mottok den 29. januar 2021 melding med forslag til utredningsprogram fra Agder Energi Nett om en ny ca. 44-52 km lang 132 kV kraftledning mellom Kulia, Leire, Mikkelsmyr, Halshaug og Vallemoen transformatorstasjoner i kommunene Kristiansand og Lindesnes.

Agder Energi Nett opplyser at store deler av ledningsnettets langs kysten av Agder nærmer seg teknisk levetid, og at tiltak er nødvendig for å ivareta forsyningssikkerheten. Agder Energi Nett ønsker derfor å erstatte dagens 110 kV ledning fra Kulia transformatorstasjon, via Vallemoen transformatorstasjon til Øye transformatorstasjon med en ny 132 kV kraftledning. De har kalt prosjektet Kystlinja, og fordi prosjektet er stort og har forskjellig tidsløp har de delt det i to: Kystlinja del 1, som er kraftledningen mellom Kulia transformatorstasjon og Vallemoen transformatorstasjon, og Kystlinja del 2 som er kraftledningen mellom Vallemoen transformatorstasjon og Øye transformatorstasjon. Denne saken omhandler Kystlinja del 1, Kulia–Vallemoen.

I tillegg til at ledningene nærmer seg teknisk levetid, har Agder Energi Nett de siste årene mottatt mange forespørsler om tilknytning av nye, større og kraftintensive kunder. Foreløpige analyser viser at eksisterende kapasitet på Kystlinja vil kunne bli en flaskehals i fremtiden med tanke på forventet økt behov for strøm i området. Agder Energi Nett mener derfor at økning av overføringskapasiteten på Kystlinja, samtidig med nødvendig reinvestering, er ansett som nødvendig for å dekke fremtidig behov i området.

De meldte kraftledningstraseene er ca. 44 km, og er vist med blå strek i figur 1. Agder Energi Nett meldte to hovedalternativer på strekningen Kulia–Leire. Alternativ 1 i går hovedsakelig parallelt med dagens ledning, mens alternativ 2 er en lengre trasé som går øst for dagens ledning. Det er også meldt flere underalternativer på enkelte delstrekninger.

Mellom Leire og Mikkelsmyr/Halshaug meldte Agder Energi Nett om ett hovedalternativ, med flere underalternativ ved kryssing av Trysfjorden og Mandalselva. På den siste strekningen mellom Halshaug og Vallemoen transformatorstasjoner er det meldt to hovedalternativer, samt et underalternativ til alternativ 1.

Figur 1: Meldte traseer Kulia–Leire–Mikkelsmyr/Halshaug–Vallemoen

2 NVEs behandling av meldingen

NVE behandler saken etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredninger av 21. juni 2017.

2.1 Høring

NVE sendte meldingen på høring den 7. april 2021. Høringsfristen var satt til 21. mai 2021. Agder Energi Nett videresendte informasjon om NVEs høring til berørte grunneiere/rettighetshavere. Høringen ble kunngjort i avisene Fædrelandsvennen og Lindesnes Avis, og i Norsk lysingsblad.

2.2 Møter

NVE holder normalt åpne folkemøter og møter med berørte kommuner i forbindelse med høring av en melding. Grunnet situasjonen med Covid-19 har ikke NVE kunne avholde høringsmøter som normalt. Vi har derfor benyttet oss av digitale møter med myndigheter og digitale offentlige folkemøter.

NVE hadde digitalt møte med Kristiansand kommune 20. april 2021 og Lindesnes kommune 22. april 2021. Representanter fra statsforvalteren og fylkeskommunen var også invitert til disse møtene. NVE deltok også i digitalt møte med by- og stedsutviklingsutvalget i Kristiansand kommune 6. mai 2021.

NVE arrangerte digitalt offentlig informasjonsmøte for alle interesserte den 4. mai 2021. Det var ca. 75 personer pålogget på møtet og opptak fra møtet har vært tilgjengelig på sakssiden hele høringsperioden.

Agder Energi Nett var representert på samtlige møter, og orienterte om prosjektet.

2.3 Innkomne merknader

NVE mottok totalt 114 høringsuttalelser til meldingen. Uttalelsene og Agder Energi Nett sine kommentarer til disse, er sammenfattet i vedlegg A.

Mange av høringsuttalelsene peker på at områdene rundt Hålandsheia og Lundeheia er viktige rekreasjons- og naturområder med et mangfold av aktiviteter for mange av menneskene i områdene rundt. Samtidig er mange av høringspartene opptatt av magnetfelt og visuelle virkninger for boligområdene ved Nodelandsheia, Bergstøl, Volleberg, Lunde og Frøysland.

Flere av høringspartene er også opptatt av kryssing av Trysfjorden og hvilke konsekvenser det kan ha for landskap, visuelle virkninger og friluftstinteresser. De mener en luftledning over fjorden vil være skjjemmende.

I tillegg foreslår flere av høringspartene nye traséalternativer. Mange har pekt på et nytt alternativ der kraftledningen følger nye E39. De mener at dette vil spare naturområder og bolig- og hytteområder for kraftledninger, tilrettelegge for industri og samle tekniske inngrep.

Flere av høringspartene spør om kostnader ved kabling fremfor å bygge luftledning, og ønsker at ledningen skal legges som kabel i bakken på hele eller deler av strekningen.

3 NVEs vurdering av krav til utredninger

Utredningsprogrammet er spesifisert i et eget brev av i dag og er en arbeidsbeskrivelse på det NVE mener må utredes før tiltaket kan søkes om etter energiloven, NVE ref. 202102446-101. [NVEs veileder for utforming av søknader om konsesjon for nettanlegg](#) skal brukes som hjelpemiddel for å få nærmere veiledning om omfanget av utredninger og krav knyttet til kartkvalitet, definisjon av anleggsveier m.m. Utredningsprogrammet dekker utredningskravene etter både forskrift om konsekvensutredninger og energiloven.

NVE har gjennom høring av forslaget til utredningsprogram mottatt innspill til utredninger som kreves gjennomført, i tillegg til de Agder Energi har foreslått. Det har kommet innspill til konkrete temaer som kreves utredet og traséjusteringer/nye traseer. Vi har vurdert alle innspillene nedenfor.

Forslaget til utredningsprogram for ny 132 kV kraftledning Kulia–Leire–Mikkelsmyr/Halshaug–Vallemoen fra Agder Energi Nett og innkomne merknader danner grunnlaget for drøftingen av hva som vurderes som beslutningsrelevante temaer. Vurderingen av temaer er bygget på disposisjonen i selve utredningsprogrammet.

3.1 Innledning

Innledningsvis i utredningsprogrammet spesifiserer NVE hva som skal legges til grunn for konsekvensutredningen. Formuleringene gjelder for alle deler av tiltaket og alle utredningstemaene nevnt i utredningsprogrammet.

3.2 Prosess og metode

Dette kapitlet legger føringer for hvilken prosess og hvilke metoder som skal benyttes i utredningene.

Datagrunnlag og metoder

I utredningsprogrammet anbefaler NVE at det brukes standard metodikk, se oversikt i M-1941/2020 [Konsekvensutredninger for klima og miljø](#). Vi viser også til oversikt over anerkjent metodikk i Miljødirektoratets veileder M-1324/2019 [Konsekvensutredninger: anerkjent metodikk og databaser for innlegging av data](#), der dette er relevant. NVE forutsetter at Agder Energi Nett benytter seg av relevante tilgjengelige kilder for de ulike utredningstemaene, også de som er nevnt i høringsinnspill, dersom disse er relevante og oppdatert.

Agder Energi Nett skal kort redegjøre for metoder og datagrunnlag som er benyttet i utredningene. De skal også opplyse om eventuelle problemer i innsamlingen av data, eller ved metoder som er brukt i utredningsarbeidet. Bakgrunnen for dette er å sikre at utredningene er av tilfredsstillende kvalitet og mest mulig etterprøvbare. Vi forutsetter at Agder Energi Nett samordner fagutredninger som utfyller hverandre, eller som må sees i sammenheng for å kunne belyse konsekvensene, eksempelvis landskap og friluftsliv.

NVE ber Agder Energi Nett i nødvendig grad å kontakte regionale myndigheter, berørte kommuner og interesseorganisasjoner i utredningsarbeidet.

Avbøtende tiltak og transport

Av avbøtende tiltak som bør utredes, har NVE hovedsakelig mottatt innspill om alternative traseer og jordkabel.

NVE tar inn et generelt krav om at avbøtende tiltak skal vurderes for alle relevante tema. Kravet er gitt i innledningen av utredningsprogrammet. Avbøtende tiltak kan ha positive virkninger for et tema, men negative virkninger for et annet tema. Kamouflerende tiltak vil for eksempel redusere de visuelle virkningene, men samtidig gjøre ledningen mindre synlig for luftfart og fugl. Vurderingen av avbøtende tiltak skal derfor inngå under de temaene som påvirkes. Agder Energi Nett skal vurdere avbøtende tiltak som fuglemerking, kamuflering av master, alternative mastetyper m.m. Vi har i utredningsprogrammet inkludert at traséjusteringer/nye traseer skal vurderes som alternativer til de som er meldt, og dette er også mulige avbøtende tiltak.

Når det gjelder transport og hvordan anleggsarbeidet skal gjennomføres, forutsetter NVE at det redegjøres for hovedtrekkene, og at det gis en generell vurdering av anleggsarbeidet i konsekvensutredningen. Dette gjelder for eksempel behovet for motorisert transport i utmark, nybygging av veier, riggplasser, deponier m.m. Permanent og midlertidig arealbruk skal beskrives i søknaden og vises på kart. NVE forutsetter at arealbruk i forbindelse med anleggene, herunder anleggsarbeider og drift, i all hovedsak skal være avklart gjennom konsesjonsprosessen.

Når det gjelder avtaler om bruk av veier, vil NVE oppfordre Agder Energi Nett til å samarbeide med grunneiere og rettighetshavere for å komme frem til gode løsninger for transportbehovet.

3.3 Beskrivelse av anleggene

3.3.1 Begrunnelse for tiltaket og beskrivelse av nullalternativet

NVE har i utredningsprogrammet satt krav om begrunnelse for tiltakene, der både tekniske og økonomiske vurderinger skal inngå. Det skal gis en beskrivelse av dagens situasjon, herunder forsyningssikkerhet og virkninger for industri/næring, dersom de planlagte tiltakene ikke realiseres, også kalt nullalternativet. Dette gir et viktig sammenligningsgrunnlag for de vurderingene som skal gjøres når NVE konsesjonsbehandler anleggene.

3.3.2 Beskrivelse av alternativer

NVE har satt krav om at Agder Energi Nett skal gi en kort beskrivelse av tiltakene, inkludert nødvendige banelegg som veier, riggplasser, massedeponi osv. Både vurderte og omsøkte alternativer skal beskrives og vises på kart. I utredningsprogrammets kapittel 3 setter NVE i tillegg krav om vurdering av andre alternativer som er fremkommet gjennom høringsprosessen. Se også kapittel 3.5 i dette notatet.

3.3.3 Systemløsning

Valg av systemløsning skal begrunnes. Andre systemløsninger som ivaretar behovet skal beskrives. Herunder skal fordeler og ulemper ved ulike systemløsninger beskrives. Vurdering av systemløsning må ses i sammenheng med beskrivelse av null-alternativet.

Alternativer til forsyning av industriområdet ved Mjåvann må ses i sammenheng med null-alternativet.

Kristiansand kommune og Midt-Agder Friluftsråd skriver i sine uttalelser at det mellom Kulia og Grauthelleren bør planlegges for at dagens 110 kV-ledning Kulia–Fiskå kan parallellføres eller bygges på samme masterekke som det meldte traséalternativet 2.0-2.2. Agder Energi Nett skriver at de vil utrede om det er mulig å bygge en dobbeltkursledning på denne strekningen, og om det vil ivareta beredskapshensyn. NVE mener at Agder Energi Nett skal vurdere mulig samlokalisering av ledningene på sikt, og redegjøre for videre planer for Kulia–Fiskå-ledningen.

NVE ønsker at de ulike alternativene legges inn i en sammenligningstabell, lik tabell A i Vedlegg 2 til [NVEs veileder for utforming av søknader om konsesjon for nettanlegg](#).

3.3.4 Teknisk/økonomisk vurdering

Agder Energi Nett skal fremlegge teknisk-økonomiske vurderinger av de ulike systemløsningene. Det skal begrunnes hvorfor den planlagte systemløsningen anses som det samfunnsmessige mest rasjonelle alternativet. Valg av tekniske løsninger, som overføringskapasitet, skal begrunnes.

Eventuelle ikke-prissatte virkninger skal beskrives. Usikkerhet i beregningene skal belyses, eksempelvis konsekvenser dersom en annen effektutvikling enn forutsatt, inntreffer.

Oppsummeringen skal inneholde estimat for investerings-, drifts- og vedlikeholdskostnader, endring i tapkostnader og avbruddskostnader for alle vurderte systemløsninger, inkludert nullalternativet.

Sikkerhet og beredskap

NVE har satt krav om at det skal beskrives om virkningene av anleggene, eller skade på anleggene, kan utgjøre en sikkerhetsrisiko for samfunn eller miljø. Dimensjonering og plassering av anleggene med tanke på fremtidige ekstremværhendelser skal beskrives og vurderes. I dette kapittelet skal også klimalaster, fare for ising, vindforhold og fare for ras, flom og skred (herunder kvikkleire) vurderes på relevante strekninger. Potensiell risiko for skade på nærliggende bebyggelse skal utredes.

Det gjøres oppmerksom på at klassifisering av anlegg og detaljskjema er unntatt offentlighet og skal verken inngå eller beskrives i offentlige dokumenter. Dokumenter som er unntatt offentligheten merkes, og legges som vedlegg til konsesjonssøknaden.

3.4 Transformatorstasjoner/koblingsstasjoner

Dersom øvrige transformatorstasjoner/koblingsstasjoner skal oppgraderes/ombygges eller nybygges skal disse utredes og inngå i søknaden.

3.5 Nye traséalternativer som skal inngå i utredningsarbeidet

Mange høringsparter har sendt inn innspill om hvilke av de meldte alternativene de foretrekker. NVE har i høringen også mottatt en rekke innspill til nye traseer eller justering av de meldte traseene, og forslag til kabelløsninger på hele eller deler av strekningen. NVE har inkludert de fleste av innspillene i utredningsprogrammet. Nedenfor fremgår hvilke løsninger Agder Energi Nett skal utrede videre. Hvilket alternativ som ikke er inkludert, og NVEs begrunnelse av dette, fremgår i kapittel 3.7

NVE presiserer at de traseene vi ber om at skal utredes, ikke nødvendigvis må omsøkes. Agder Energi Nett må selv avgjøre og begrunne traseene som omsøkes. Dersom Agder Energi Nett vurderer at noen

av de alternativene vi ber om at skal utredes har store ulemper, kan disse tas ut av det videre utredningsarbeidet. Det skal da begrunnes hvorfor dere eventuelt ikke ønsker å søke om disse traseene.

3.5.1 Vurdering av luftledningstraseer som skal utredes

Kulia–Leire

alternativ 1.1-1.2 over Nodelandsheia

NVE har mottatt flere høringsinnspill med ønsker om at det utredes en luftledningstrasé utenom dagens boligfelt nordvest for dagens ledning ved Nodelandsheia. Vi ber om at Agder Energi Nett vurderer om det finnes en løsning hvor ledningens krysser utenom bebyggelse lengre nordvest enn alternativ 1.1 og 1.2 ved Nodelandsheia.

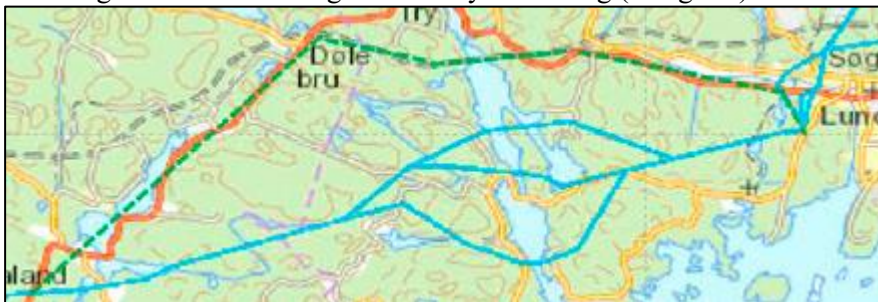
alternativ 2.0

Flere høringsparter, blant andre Kristiansand kommune og Midt-Agder Friluftsråd, foreslår en trasé de mener i større grad tar hensyn til bebyggelse og friluftsliv. De ber derfor om at alternativ 2.0 mellom Hellemyr, Vågsbygsmarka og Søgne marka flyttes nærmere enten dagens E39 eller ny E39 for å samlokalisere inngrep. De ber om at det utredes et belte som spenner seg fra eksisterende E39 til ny E39 for å finne den best egnede traseen. Kommunen ber også om at Agder Energi Nett bygger så nært Mjåvann som mulig. Agder Energi Nett har i sine kommentarer skrevet at det ligger til grunn at alternativ 2.0 legges nær industriområdet og E39, og at ved videre traséplanlegging av 2.0 gjennom Søgne marka vil hensynet til friluftsliv og landskap vektlegges. NVE er enig i prinsippet om å samle større tekniske inngrep der det er mulig, og mener at Agder Energi Nett ivaretar dette prinsippet ved at de har meldt alternativ 2.0 som går parallelt med ny E39. Etter NVEs vurdering vil et alternativ parallelt med gammel E39 ikke ivareta hensynet til bebyggelse slik høringsinstansene ønsker. NVE vil be om at AEN ser nærmere på justeringer av alternativ 2.0 for å minimere konsekvensene for friluftsliv og bebyggelse.

Alv Helge Lund og Øyvind Lunde ber om at det utredes en trasé litt lengre innover i skogen på Fidjane i Tangvollskogen dersom alternativ 2.0 omsøkes mellom Kulia og Leire. NVE mener at dette innspillet bør utredes videre.

Leire–Mikkelsmyr/Halshaug

Sverre Ohm og flere andre høringsparter mener også at det er viktig å se på muligheten for å samlokalisere kraftledningen med nye E39 av hensyn til bebyggelse, landskap og friluftsliv på strekningen mellom Leire og Mikkelsmyr/Halshaug (se figur 2).

Figur 2: Alternativ trasé fra Sverre E. Ohm i grønt.

Lindenes kommune ber om at det utredes en ny nordlig trasé via Mandalskrysset (ny E39) og ned til Mikkelsmyr. Agder Energi Nett skrev i sine kommentarer til uttalelsene at Kystlinja må, som i dag, innta Halshaug, Mikkelsmyr og Leire transformatorstasjoner. Utgangspunktet for de meldte traseene er dagens ledninger som skal erstattes med nye ledninger. Der det ikke er mulig å komme fram med ny ledning langs med dagens ledningstrase er det meldt alternative traseer. De har ikke vurdert at en så

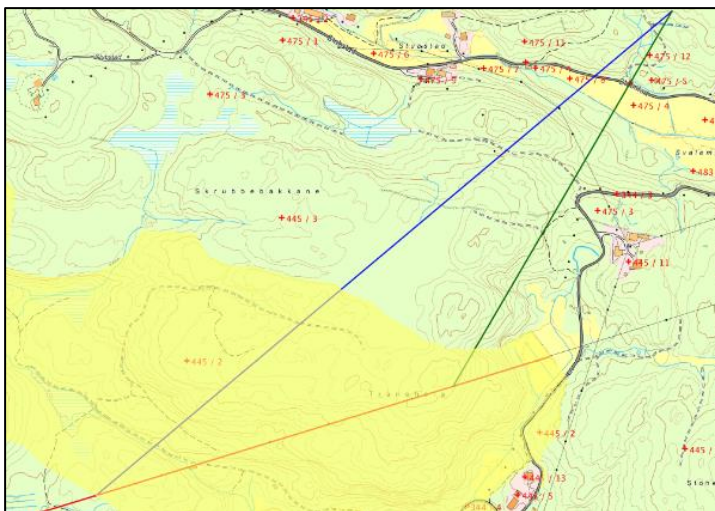
stor omlegging av Kystlinja som å følge E39 er aktuell, men vil se på hva en slik løsning innebærer om det blir stilt krav om det. Agder Energi Nett skriver at de vil se nærmere på konsekvenser og mulige løsninger i forhold til etablering av tilkomstvei fra E39 i forbindelse med videre traseplanlegging.

NVE er enig i prinsippet om å samle større tekniske inngrep der det er mulig, og ber om at Agder Energi Nett utreder om det finnes en løsning hvor ledningen kan følge E39 på strekninger mellom Leire og Mikkelsmyr/Halshaug hvor dette er hensiktsmessig. Eventuelle samordningsgevinster med veiprojekter skal vurderes.

Kristiansand kommune har foreslått flere alternative traseer som de mener at ivaretar Lohnelier industriområde. Disse traseene går ikke innom Leire transformatorstasjon, men samlokaliseres i noen grad med E39. Agder Energi Nett skriver at ledningen må, som i dag, innom Leire transformatorstasjon. Næringsområdene ved Lohnelier ligger ca. 3 km fra Leire transformatorstasjon, og forsyning til næringsområdet vil ifølge Agder Energi Nett kunne foregå på 22 kV (distribusjonsnett) nett opp til et effektbehov på ca. 20 MW. Agder Energi Nett er ikke kjent med at det foreligger konkrete planer for store effektuttak ved næringsområdet per i dag. NVE mener at det ikke er hensiktsmessig å utrede en nye traseer ved Leire/Lohnelier som innebærer større endringer i systemløsning. Vi mener likevel at forslagene til traséendringer kan ses i sammenheng med en ev. samlokalisering med E39 og forslag fra Sverre E. Ohm over, og vil be om at Agder Energi Nett ser nærmere på disse løsningene.

Trysfjorden

Roy Tråne ber om at traseen tidligere vinkles inn på Tråneheia dersom det nordlige alternativet velges ved kryssing av Trysfjorden. Han har lagt ved et kart med et forslag som ifølge ham i mindre grad berører grunnforhold og skog. Se figur 3 under:

Figur 3: Traséforslag fra Roy Tråne

Agder Energi Nett skriver de tar med seg forslaget i den videre planleggingen. De er tidlig i planleggingen og det er på denne strekningen tre alternative traséforslag som Agder Energi Nett har foreslått for videre planlegging og konsekvensutredning. NVE mener innspillet fra grunneier Roy Tråne om en justering av luftledningens alternativ 1 ved kryssing av Trysfjorden fremstår som en liten justering som vil gi nytte for grunneieren, og vi mener at alternativet skal inkluderes i det videre utredningsarbeidet.

Sverre E. Ohm med flere ber om at det utredes enkelte mindre justeringer på alternativ 1.0 og 1.1 over Trysfjorden, som vist med grønt i figur 4 og 5.

Figur 4: Traséforslag ved Lusodden fra Sverre E. Ohm.

Figur 5: Traséforslag ved Trollneset fra Sverre E. Ohm.

Aud Gunvor Mølland ber om at alternativ 1.1 ved Knibe i Trysfjorden flyttes ca. 300 meter mot sør, der den krysser Neverkilen.

Figur 6: Traséforslag fra Aud Gunvor Mølland

Agder Energi Nett skriver at de i det videre planarbeid vil se nærmere på detaljer i traséføring og hvor mastene må stå. NVE mener at innspillene fra Sverre E. Ohm og Aud Gunvor Mølland fremstår som mindre endringer av trasé over Trysfjorden og disse forslagene må vurderes konkret av Agder Energi Nett som en del av utredningsprogrammet.

3.5.2 Vurdering av kabelkonsepter som skal utredes

Et stort antall høringsinstanser ønsker kabel på hele eller deler av strekningene, av hensyn til landskap, landbruk, friluftsliv, helse, mv. Det pekes på løsninger langs eksisterende veier og i tilknytning til nye E39, samt ved kryssinger av Trysfjorden og Mandalselva. Andre forslag går på jordkabel tilnærmet i dagens luftledningstrasé og gjennom sentrale boligområder i både Kristiansand og Lindesnes. Flere foreslår også kabling inn/ut fra transformatorstasjonene. Spesielt over Lunde/Kjellandsheia og inn til Leire transformatorstasjon har det kommet inn mange innspill på kabling. Høringspartene mener ledningen vil ha store visuelle virkninger og medføre virkninger for nåværende og fremtidige boliger ved innføringen mot Leire. De ber om at det vurderes kabel i dette området, og Krogan velforening foreslår at kabelen følger ny adkomstvei fra krysset Lohneveien/Repstadveien og over til E39. Lindesnes kommune ber også om at jordkabel utredes for sentrumsnære og bebygde områder på Frøysland, Mikkelsmyr og Sandnesheia (Mandalskrysset). Agder Energi Nett har tatt innspillene på kabel til orientering, og vist til gjeldende forvaltningspraksis.

Gjeldende forvaltningspraksis er at kraftledninger på dette spenningsnivået i hovedsak skal etableres som luftledning. Føringer for dette er gitt i Stortingsmelding Ot.prp. nr.62 (2008-2009) og Stortingsmelding 14 (2011-2012). Begrunnelsen for dette er hovedsakelig at kostnadene ved bygging av kabelanlegg i de fleste tilfeller er betydelig høyere enn ved bygging av luftledning. NVE vil derfor ikke kreve at Agder Energi Nett foretar en full utredning av et mulig kabelalternativ for hele

strekningen, men ber om at Agder Energi Nett gir en generell beskrivelse av jordkabel som alternativ til luftledning på 132 kV-spenningsnivå. Utredningen skal omtale miljømessige, økonomiske, tekniske og driftsmessige forhold. Den generelle beskrivelsen skal eksemplifiseres med en overordnet teknisk og økonomisk vurdering av en løsning med et kabelanlegg i hensiktsmessig trasé på strekningen Lunde/Kjellandsheia-Leire transformatorstasjon og i bebygde områder på Frøysland og Mikkelsmyr.

3.6 Tiltakets virkning for miljø og samfunn

3.6.1 Visuelle virkninger og visualiseringer

Midt-Agder Friluftsråd etterlyser en nærmere omtale av en områdebeskrivelse, ikke bare en beskrivelse av anlegget. De ønsker at utredningen skal beskrive planområdet, basert på eksisterende kunnskap. Beskrivelsen bør omfatte en generell karakteristik av området, for eksempel topografi, arealbruk, bebyggelse, vegetasjon og infrastruktur.

Hvordan kraftledningen vil påvirke landskapet og hvor synlig den vil være fra ulike områder, er et viktig vurderingstema i konsesjonsbehandlingen. NVE legger til grunn at Agder Energi Nett skal beskrive hva slags landskap og terreng ledningen skal gå gjennom.

NVE vil i utredningsprogrammet be Agder Energi Nett beskrive landskapet i de berørte områdene, der en omtaler landskapstyper og hvordan anleggene kan påvirke landskapsverdiene og oppfattelse av landskap, natur- og kulturmiljø. Med tiltakene menes kraftledning, veier, riggplasser, massedeponier og eventuelle andre permanente planlegg, som er nødvendig for gjennomføring av tiltaket. Vurderingen skal ta hensyn til eksisterende inngrep, som for eksempel parallelle kraftledninger. Landskapet skal beskrives i henhold til Nasjonalt referansesystem for landskap.

Spesielt ved kryssing av Trysfjorden mener mange av høringspartene at ledningen kan få store negative visuelle virkninger. Agder fylkeskommune ber om at ledningen visualiseres fra flere perspektiver ved kryssing av fjorden, både fra havoverflaten, og fra begge sider av broen (Røstadveien 3972).

Bruk av visualisering er en viktig del av vurderingen av de visuelle virkningene, og NVE har derfor satt krav om at Agder Energi Nett utarbeider visualiseringer fra hensiktsmessige steder. NVE vurderer at kryssing av Trysfjorden er et sted det vil være naturlig å visualisere virkningene. NVE vil be om at alle omsøkte luftledningstraseer over Trysfjorden visualiseres. Valg av visualiseringspunkt skal ta utgangspunkt i områder der mange ferdes eller har tilhold, populære turmål/utsiktspunkter og ev. verdifulle kulturmiljøer.

Flere har også uttalt at de mener det må gjøres en vurdering av kamuflerende tiltak for ledningen, og at traseen må planlegges slik at kraftledningen ligger mest mulig skjult i terrenget. Flere høringsparter har også skrevet at de ønsker at det velges en mastetype som er mindre synlig. NVE er enig i at kamuflerende tiltak for ledningen må utredes, og har i utredningsprogrammet inkludert at Agder Energi Nett skal gjøre en vurdering av hvordan valg av mastetyper, mastehøyde, kamuflering, trasévalg og behovet for rydding av vegetasjon mm. kan bidra til å redusere synligheten av ledningen der dette er hensiktsmessig.

3.6.2 Kulturminner og kulturmiljøer

Agder fylkeskommune skriver i sin uttalelse at dersom tiltaket vil berøre vedtaksfredete eller forskriftsfredete kulturminner må fylkeskommunen kontaktes. For strekningen Halshaug-Vallemoen er alternativ 1.1 ifølge fylkeskommunen problematisk og kan medføre konflikt i forhold til automatisk fredete kulturminner, både direkte og indirekte, og de stiller spørsmål om dette alternativet i det hele tatt skal med videre i prosessen. Agder Energi Nett skriver at det vil bli utarbeidet en konsekvensutredning av kulturminner og at fagutredere vil ta kontakt med fylkeskommunen.

NVE ber i utredningsprogrammet at både kulturminner og kulturmiljøer beskrives, verdivurderes og vises på kart. NVE legger til grunn at Agder Energi Nett beskriver kjente automatisk fredede kulturminner, vedtaksfredede kulturminner, nyere tids kulturminner og kulturmiljøer. Kunnskap om potensialet for funn av hittil ukjente automatisk fredede kulturminner skal også omtales.

Midt-Agder friluftsråd påpeker at naturopplevelse inkluderer også det å oppleve kulturminner i natur, og å forstå og oppleve landskapets historie. Temaet kulturminner og kulturmiljøer berører temaet friluftsliv ved å tilføre friluftslivsopplevelser en ekstra dimensjon. De er opptatt av at utredningene knyttet til friluftslivsinteressene legger denne tilnærmingen av friluftslivbegrepet til grunn.

NVE er enige med Midt-Agder friluftsråd om at utredningene for fagtema landskap/visuelle virkninger, friluftsliv og kulturminner/kulturmiljø bør ses i sammenheng og vi har satt krav om dette i utredningsprogrammet.

NVE mener at det er hensiktsmessig å gjøre arkeologiske registreringer etter at endelig trasé er bestemt. Bygging av en eventuell ny kraftledning kan uansett ikke starte før det er gjennomført kulturminneundersøkelser etter kulturminneloven § 9.

3.6.3 *Friluftsliv*

NVE har mottatt flere uttalelser knyttet til friluftslivsinteresser, særlig knyttet til Hålandsheia og markaområder i Kristiansand. Høringsinstansene understreker hvor viktig disse områdene er for rekreasjon, turgåring og en rekke fritidsaktiviteter i områdene rundt. Fylkeskommunen kommer med mange innspill til hva som bør utredes for å se hva konsekvensene for friluftsliv er av den nye ledningen.

NVE er enig i at det må gjøres grundige vurderinger av virkningene for friluftsliv og rekreasjon. Dette inkluderer områdene som er omtalt i høringsuttalelser, men også andre viktige friluftsområder. NVE vil blant annet kreve at bruken av områdene beskrives, og at virkninger for viktige friluftsområder i anleggs- og driftsfasen vurderes, både visuelt og i form av støy og direkte arealvirkninger. Vi mener utredning av virkninger for friluftslivet ivaretas gjennom utredningspunktene i programmet.

Vurderinger av virkningene for friluftsliv er tett knyttet til vurderingene av landskapsvirkninger og visuelle virkninger, og må derfor sees i sammenheng med dette.

3.6.4 *Naturmangfold*

Det er viktig å påpeke at utredninger av virkninger av kraftledninger ikke vil gi en generell kartlegging av naturmangfoldet verken i traseene eller i omkringliggende områder. Utredningene skal gi beslutningsrelevant informasjon, og det skal fokuseres på truede og sårbare arter, som av erfaring forventes å bli påvirket av denne type anlegg. NVE vil stille krav om at viktige områder og lokaliteter for naturmangfold vises i kart.

Rune Røsstad skriver at traséalternativ 1.4 på strekningen Kulia–Leire går i et område med verdifullt naturmiljø. Krysningpunktet ved Halia er inngangen til et viktig våtmarksområde i vest, og dalføret utgjør trolig en korridor for trekkende fugl. Særlig er elveløpet og området rundt sårbart for forstyrrelser, og han ber om at det utredes i hvilken grad trasévalget her vil være til skade for naturmangfoldet. Han skriver videre at alternativ 1.1 på strekningen Leire–Halshaug over Neverkilen, Trollneset og indre del av Trysfjorden er plassert i et område som er mindre påvirket av menneskelig aktivitet. Han ber om at virkningene for rovfugl blir utredet, og mener at trasé 1.1 er mer problematisk enn dagens.

NVE vil understreke at utredninger av virkninger for naturmangfold generelt, herunder myr og utvalgte naturtyper, og fugl spesielt er viktig i konsekvensutredninger av nye kraftledninger. Vi ber derfor om at det gjøres kartlegginger, både gjennom kjent informasjon og i felt, og viser for øvrig til Miljødirektoratets håndbøker. Krav til vurdering av virkninger for fugl omfatter alle relevante arter

som kan bli vesentlig berørt av anleggene. Dette inkluderer også prioriterte arter, ansvarsarter, jaktbare arter og rovfugl. Fremmede arter i tiltaksområdet skal også beskrives, og ev. avbøtende tiltak for å hindre spredning av slike skal vurderes. Det er en forutsetning at virkninger for at alle relevante verdier, også lokale, vurderes for naturmangfold.

3.6.5 Arealbruk

I utredningsprogrammet ber NVE blant annet om at Agder Energi Nett kommenterer beskriver hvor mye og hva slags areal som båndlegges av anleggene, og hvilke virkninger det får for dagens og ev. planlagt arealbruk. De skal også beskrive hvordan de vil erstatte eventuelle økonomiske tap som berørte eiendommer påføres i henhold til gjeldene praksis. Vi ber i tillegg om at de redegjør for prinsipper og fremgangsmåte for erstatning av grunn og rettigheter.

Både private interesser og kommunene har påpekt at noen av traseene berører arealer regulert til bolig eller hyttefelt. NVE har i utredningsprogrammet satt krav om at eventuelle konsekvenser for eksisterende og planlagte tiltak som f.eks. bolig-, hytte- og industriområder skal vurderes.

3.6.6 Nærings- og samfunnsinteresser

Lokalt næringsliv

Både Kristiansand og Lindesnes kommuner skriver at styrket strømforsyningen er viktig for å sikre industri- og næringsutviklingen. NVE vil sette et generelt krav om at eventuelle virkninger for eksisterende virksomheter eller kjente planer om utvikling av nytt næringsliv, må beskrives. For denne saken, er dette nært knyttet til vurderingen rundt behovet for ledningen.

Reiseliv

NVE vil i utredningsprogrammet inkludere et punkt om reiseliv. Agder Energi Nett skal beskrive den eksisterende reiselivsnæringen i området, og vurdere hvilke mulige virkninger anleggene vil kunne få for reiselivet.

Landbruk

En rekke høringsinstanser er opptatt av at en ledning kan gi negative konsekvenser for landbruket. I utredningsprogrammet setter NVE krav om at virkninger for jord- og skogbruket, herunder driftsulemper, type landbruksareal som berøres, bonitet, virkninger for produksjon og ev. vesentlig endringer i ressursgrunlaget eller driftsforhold, skal vurderes. Avbøtende tiltak for landbruk og skogbruk, eksempelvis traséjusteringer og mastetilpasninger, skal vurderes på lik linje som for andre relevant temaer. Utredningen må sees i sammenheng med utredningen om arealbruk.

Tekniske anlegg, kommunikasjonssystemer og infrastruktur

NVE har i utredningsprogrammet satt krav om at Agder Energi Nett skal beskrive virkninger for eksisterende eller planlagt infrastruktur, som f.eks. virkninger for fylkes- og/eller riksveier. Nærføring eller kryssing av fylkes- og riksveier, og konsekvenser, og eventuelle tilpasninger i anleggs- og driftsfasen skal vurderes.

Nye E39 bør tegnes inn og vises på alle relevante temakart.

Det skal også vurderes om anlegget kan ha konsekvenser for Forsvarets anlegg og/eller aktiviteter.

Luftfart

NVE har et eget punkt om luftfart i utredningsprogrammet. Det skal vurderes om anlegget utgjør andre hindringer for luftfarten, spesielt for lavtflygende fly og helikopter. Behovet for merking av luftspenn skal redegjøres for jf. tidligere omtale av avbøtende tiltak.

Elektromagnetiske felt

Mange høringsinstanser har uttalt at de er bekymret for helseeffekter av å oppholde seg nær kraftledninger, og ber om at elektromagnetiske felt fra kraftledningen utredes. I tråd med anbefalte utredningsnivå fra Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet, vil NVE sette krav om at Agder Energi Nett kartlegger om det finnes bygg som vil bli eksponert for elektromagnetiske felt over 0,4 mikrotlesla i årsgjennomsnitt.

Denne magnetfeltverdien er ikke en tiltaksgrense eller en absolutt grenseverdi, men et utredningsnivå. Det skal fremgå hvilke typer bygg (boliger, fritidsboliger, skoler, barnehager og andre bygg) som eventuelt vil få magnetfeltverdier over utredningsnivået. Omfanget av eksponeringen skal beskrives og tallfestes. Dersom bygg får magnetfeltverdier over utredningsnivået på 0,4 mikrotlesla, skal det vurderes tiltak for å redusere feltene til under 0,4 mikrotlesla. Med bygg menes i denne sammenheng boliger, skoler og barnehager.

Forurensing og klima

Støy fra kraftledningen og transformatorstasjonen skal vurderes ved ulike værforhold.

NVE har i utredningsprogrammet satt krav om at kilder til forurensing fra anleggene, som f.eks. avrenning fra kreosotstolper og oljegruber i transformatorstasjoner skal vurderes, og risiko for forurensing vurderes.

Utslipp av klimagasser som følge av eventuelle inngrep i myr skal beskrives.

Drikkevann og vannmiljø

Mattilsynet skriver at de er usikre på om traseene vil komme i berøring med private drikkevannskilder og at utbygger må kartlegge dette før igangsetting. De skriver også at alternativ 2 mellom Kulia og Leire krysser nedslagsfeltet til Rossevann, som er drikkevannskilde til de vestlige delene av Kristiansand kommune. NVE har satt krav om at det skal vurderes om anleggene vil ha virkninger for drikkevanns- eller reservevannkilder. Dersom det er fare for at anleggene kommer i konflikt med drikkevanns- eller reservevannkilder, skal tiltak beskrives.

3.7 Utredningskrav som ikke er inkludert i utredningsprogrammet

Noen høringsinstanser har fremmet krav om utredninger som NVE ikke mener er beslutningsrelevante for å avgjøre konsesjonssaken. Disse kravene vil ikke bli tatt med i utredningsprogrammet og NVE vil ikke kreve at Agder Energi Nett skal utrede dette videre.

3.7.1 Traséalternativ

Flere høringsparter, blant andre Kristiansand kommune, har kommentert at traséalternativ 1.3 på strekningen Kulia–Leire vil gå tvers gjennom reguleringsplan for boligområdet Mebakken. Agder Energi Nett mener skriver i sine kommentarer at de ønsker vi å skinlegge alternativ 1.3 av hensyn til det detaljregulerte boligfeltet ved Mebakken, hvor de vurderer at meldt løsning er i direkte konflikt med boligtomtene. De vurderer at det heller ikke er hensiktsmessig å justere alternativ 1.3 forbi området. NVE mener, basert på innspill og Agder Energi Netts egne kommentarer, at alternativ 1.3 Kulia–Leire kan tas ut og ikke skal tas med i det videre utredningsarbeidet.

Flere høringsparter ber om at det legges frem detaljerte mastepunkter og ledningsprofiler i utredningen. NVE vil ikke kreve dette, da det vil bety detaljprosjektering av alle utredete eller omsøkte traseer på et tidspunkt der store endringer fortsatt kan skje. Detaljering på det nivået høringsinstansene her ber om, vil gjøres i etterkant av en konsesjon, i samråd med berørte grunneiere. Detaljene legges fram i en miljø-, transport- og anleggsplan, som skal godkjennes av NVE før anleggsstart.

3.7.2 Transformatorstasjon

Det har kommet inn innspill på at det ses på mulighetene for å flytte Kulia transformatorstasjon. NVE mener at det i meldingen ikke foreligger planer om å gjøre endringer på Kulia transformatorstasjon, og flytting av stasjonen har store kostnader, og vil derfor ikke pålegge Agder Energi Nett å utrede dette.

4 Oppsummering

På bakgrunn av melding med forslag til utredningsprogram fra Agder Energi Nett, innkomne merknader og egne vurderinger, har NVE fastsatt et utredningsprogram for den planlagte byggingen av 132 kV kraftledning Kulia–Leire–Mikkelsmyr/Halshaug–Vallemoen se eget brev NVE ref. 202102446-101.

Når det gjelder de ulike fagtemaene som skal utredes, har NVE tatt utgangspunkt Agder Energi Netts foreslåtte utredningsprogram, tidligere fastsatte utredningsprogram for denne type tiltak og de innspillene som NVE har mottatt gjennom høringen av meldingen. I tillegg til de traseene Agder Energi Nett har foreslått i meldingen, krever NVE at de vurderer enkelte traséjusteringer og alternative traseer, etter innspill i høringsprosessen. Det meldte alternativet 1.3 skal ikke utredes videre.

NVE har inkludert de aller fleste kravene som er mottatt gjennom den offentlige høringen av meldingen med unntak av detaljerte ledningsprofiler og mastepunkter, og krav om å utrede flytting av Kulia transformatorstasjon.

NVE understreker at informasjonen som fremkommer i en søknad etter energiloven med tilhørende utredninger basert på dette utredningsprogrammet vil utgjøre beslutningsgrunnlaget for NVEs konsesjonsavgjørelse sammen med de høringsinnspill vi mottar gjennom den offentlige høringen. NVE mener dette vil gi et godt grunnlag for å vurdere om det er behov for anleggene og vurdere virkningene av anleggene.

Vedlegg A – Sammenfatning av høringsuttalelser

Meldingen med forslag til utredningsprogram ble sendt på høring 7. april 2021. Fristen for å komme med merknader ble satt til 21. mai 2021. Kristiansand og Lindesnes kommuner ble bedt om å legge meldingen ut til offentlig ettersyn. Den offentlige høringen av meldingen ble kunngjort etter gjeldende regler 10. og 27. april 2021 i Fædrelandsvennen og Lindesnes Avis og i Norsk lysingsblad 19. april 2021. Følgende instanser fikk utsatt innvilget utsatt høringsfrist: Kristiansand kommune (25. mai 2021), Agder fylkeskommune (28. mai 2021) og Lindesnes kommune (9. juni 2021).

Følgende instanser fikk meldingen på høring: Kristiansand kommune, Lindesnes kommune, Agder fylkeskommune, Statsforvalteren i Agder, Agder-Telemark Skogseierforening, Avinor AS, Forsvarsbygg, Fortidsminneforeningen i Vest-Agder, Forum for natur og friluftsliv Agder, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Kristiansand og Opplands Turistforening, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Mattilsynet, Midt-Agder Friluftsråd, Miljødirektoratet, Miljøstiftelsen Bellona, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet i Agder, Norges Bondelag, Norges Bondelag – Agderkontoret, Norges Jeger- og Fiskerforbund – Vest-Agder, Norges miljøvernforbund, Norges naturvernforbund, Norges Skogseierforbund, Norsk landbruksrådgivning – Agder, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Vest-Agder, Norskog, Statnett SF, Telenor Kabelnett, TeliaSonera Norge AS, Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag og Vest-Agder Natur og Ungdom.

Agder Energi Nett orienterte berørte grunneiere og rettighetshavere om meldingen og om fristen for å komme med uttalelser.

Innkommne merknader

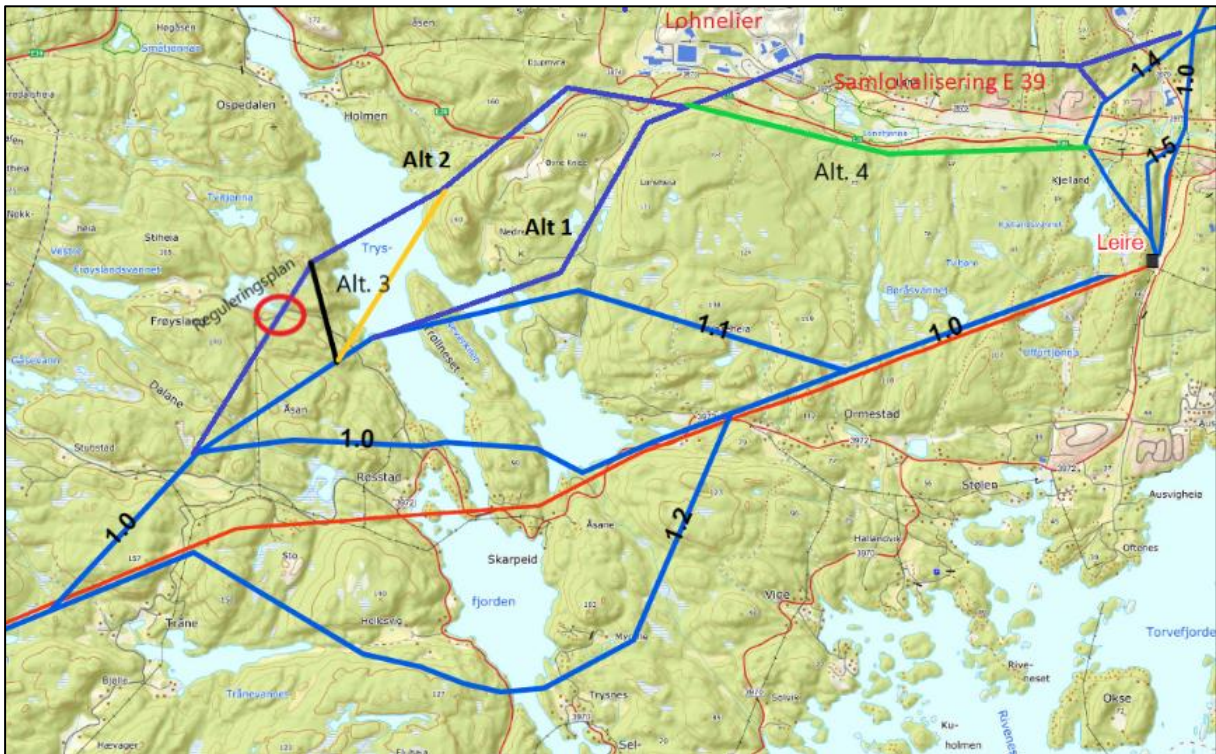
NVE mottok 114 høringsuttalelser til meldingen. Samtlige uttalelser er sammenfattet under. Agder Energi Nett kommenterte uttalelsene i brev av 11. juni 2020. Kommentarene fra søker er sammenfattet i kursiv under de respektive uttalelsene.

a. Kommunale og regionale myndigheter

Kristiansand kommune (21. mai 2021) skriver at By- og stedsutviklingsutvalget slutter seg til utredningsprogrammet og ledningstraseene fra AEN datert januar 2021 med følgende tillegg:

1. Ledningstraseer:

- a. Ledning 2.0, 2.1 og 2.2. på strekningen Kulia – Grauthelleren/Borheia planlegges så fremtidsrettet at ledningen mellom Kulia – Fiskå også kan legges/henges i samme trase på et senere tidspunkt. Hensynet til friluftsliv og boligbebyggelse er tungtveiende. Det anmodes om å finne en løsning for felles trasé for begge ledningene.
- b. Ledning 2.0 gjennom Vågsbygdmarka legges vurderes så nærme Mjåvann industriområde som mulig. Hensynet til friluftsliv er tungtveiende.
- c. Ledning 2.0 gjennom Søgne marka vurderes i et belte som spenner seg fra eksisterende E39 til og med ny E39. Hensynet til friluftsliv og landskap er tungtveiende.
- d. Ledning 1.3 legges utenom gjeldende reguleringsplan for Mebakken.
- e. Ledning 1.0, 1.4 og 1.5 planlegges i kabel på strekningen over Lunde og Kjellandsheia. Hensynet til eksisterende bebyggelse og gjeldende reguleringsplaner er tungtveiende.
- f. Det må utredes ledning (er) som ivaretar Lohnelier industriområde. Det henvises til skisse datert 28.04.21.

2. Aktuelle plasseringer for nye nettstasjoner skisserer slik at kommunen kan ta hensyn til deres framtidige arealbehov i sin arealplanlegging.

Kristiansand kommune savner en bedre forklaring på hva 0-alternativet er, og lurer på om det er å følge eksisterende trasé med utskifting eller parallellforskyvning av master, eller om det vil være å følge alternativ 1.0.

Meldingen bør oppdateres med hovedtrekkene i medvirkningen for prosessen. Det er AEN, som eier av konsesjonsprosessen, som har ansvaret for at innbyggerne i kommunen blir involvert. I den forbindelse ber vi om at det gjøres en konkret vurdering av behov for medvirkning av barn og unge. Kommunen henviser til prinsippene i RPR for barn og unge i planleggingen. Det kan for eksempel være behov for bredere medvirkning på noen av ledningsalternativene enn andre.

De bemerker at faktagrunnlaget som er nevnt i utredningsprogrammet er noe mangelfullt, særlig med hensyn til friluftsliv og naturmangfold. Ytterligere undersøkelser må derfor gjennomføres i ledningsalternativene med et tilstrekkelig influensområde.

Når det gjelder arealutstrekningen (influensområde) av utredningene langs de aktuelle ledningsalternativene kunne dette med fordel vært omtalt i meldingen.

Kommunen mener at det kommer også noe uklart frem om midlertidige anleggsadkomst og/eller anleggsområdet også omfattes av konsesjonen. Alle nye (permanente eller midlertidige) tiltak som må gjennomføres for å kunne oppgradere Kystlinjen må konsekvensutredes.

Mjåvann blir omtalt som Mjåvatn. Dette må rettes opp og rett navn benyttes i videre prosess.

Agder Energi Nett skriver i sine kommentarer at de vil ut fra beredskapshensyn utrede om det er mulig å henge ledningene på samme masterekke. Hensyn til framtidig oppgradering av Fiskåledningen vil bli tatt med i det videre planarbeidet

Det ligger til grunn for planleggingen at 2.0 legges nær industriområdet og E39.

Ved videre traseplanlegging av trase 2.0 gjennom Søgne og Søgne marka vil hensynet til friluftsliv og landskap innenfor korridoren til ny E39 og eksisterende E39 vektlegges.

Med bakgrunn i oppdatert informasjon om Mebakken foreslår vi å ta ut alternativ 1.3.

Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr.62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnett som hovedregel skal bygges som luftledning.

Vi merker oss innspillet om Lohnelier industriområde. Kystlinja må, som i dag, innta Leire transformatorstasjon. Næringsområdene ved Lohnelier ligger ca. 3 km fra Leire transformatorstasjon, og forsyning til næringsområdet vil kunne foregå på underliggende nett opp til et effektbehov på ca. 20 MW. AEN er ikke kjent med at det foreligger konkrete planer for store effektuttak ved næringsområdet pr. idag.

Statsforvalteren i Agder (20. mai 2021) skriver at de ikke har noen merknader til meldingen.

Agder fylkeskommune (28. mai 2021) mener at det bør være et førende prinsipp at man forsøker å samlokalisere inngrep som for eksempel kraftledninger og infrastrukturprosjekter, da særlig E39. Det er viktig at regionale kraftnett har en trygg forsyningssikkerhet og kapasitet til å dekke fremtidige behov knyttet til by-, tettsteds- og næringsutvikling. Økt befolkningsvekst, elektrifisering av transportsektoren og næringsutvikling vil sannsynligvis medføre økt fremtidig effektbehov. For å sikre en bærekraftig samfunns- og næringsutvikling bør de berørte kommunenes fremtidige behov, samt kommune- og reguleringsplaner, komme tydelig fram i utredningen. Dette for å ivareta arealutviklingen i kommunene og kunne samlokalisere fremtidige inngrep.

Fylkeskommunen skriver at høringsrunden bør gjennomføres med oppdaterte kart der traseen for ny E39 er inntegnet.

Kartene bør bearbeides i den videre utredningen slik at den planlagte traseen for E39 vises i alle aktuelle kart. Det bør synliggjøres hvor det allerede er gjennomført inngrep i forbindelse med E39. Videre bør det synliggjøres hvor E39 går i dagen, hvor den går i tunnel og hvor det går broer. Det bør være et førende prinsipp at man forsøker å samlokalisere fysiske tiltak som overføringskabel og for eksempel veiutbygging. Dersom strekningen samlokaliseres med nye E39 ved Mjåvann, er det viktig at traseen legges på innsiden av veien mellom E39 og Mjåvann næringsområde, eller i bakken, for å unngå ytterligere forringelse av det viktige nærturterrenget Vågsbygdskauen.

Landskapet er av stor betydning for et områdes egenhet for friluftsliv. Generelt må det estetiske være hensyntatt når påvirkning av turstier/utsiktspunkt og bebyggelse vurderes. Det skal gjøres landskapsestetiske vurderinger og påvirkningen skal dokumenteres med illustrasjoner og foto. Det estetiske er også knyttet til fargevalg og dette må utredes for de ulike alternativene. I områder med mye bebyggelse vil fargevalg kunne ha stor betydning for hvordan dette påvirker opplevelsen av landskapet. Ved Trysfjorden er det viktig å få med seg perspektivene fra havoverflaten og fra begge sider av broen (Røstadveien 3972), mot sør og mot nord med tanke på inngrepets innvirkning på det visuelle.

Der det er mulig bør det for å ivareta landskapet tydeliggjøres når/om påvirkning på landskapet blir så omfattende at friluftslivverdien reduseres. Dersom det anbefales et slikt trasevalg må bruk av helikoptertransport utredes og benyttes som et avbøtende tiltak for å sikre friluftslivsinteressene best mulig. I de tilfeller hvor det ikke er mulig å etablere ledning med bruk av helikopter og ny anleggsvei må etableres, må det i utredningen ses på om anleggsveien kan brukes og videreutvikles til en turvei/sykkeltrase.

Utredningen må ta for seg hvilke aktiviteter som utøves i området og til hvilken årstid, eksempelvis fot-, sykkel- eller skitur. Konsekvensene for eventuelle endringer av disse aktivitetene må utredes. Videre bør det tas med i utredningen om det er gjort spesielle tilretteleggingstiltak for friluftsliv i de

aktuelle områdene som vil bli berørt, eksempelvis satt opp gapahuker, etablert sammenhengende rundløyper, skiltet og merket turstier o.l. I noen tilfeller kan det være mulig å gjennomføre avbøtende tiltak, og disse må omtales i utredningen. Hvis traseen påvirker en friluftsport (utgangspunkt for turvei/turstinnett) som er lokalisert i tilknytning til et tettsted/bebyggelse bør det kunne vurderes om det er et alternativ å legge kabel i bakken. Videre er det viktig at friluftslivutøvernes sikkerhet og bruk av området under anleggsperioden avklares, samt at avbøtende tiltak i anleggsperioden avklares. Tilsvarende gjelder for eventuell omlegging av stier/turveier. Det forutsettes at tidligere oppsatte ledningsnett fjernes, slik at disse områdene på sikt vil få et mer naturlig preg og dermed større biologisk mangfold, noe som igjen gjør området attraktivt som friluftslivsområde.

Fylkeskommunen skriver at det bør utredes hvilke konsekvenser tiltak kan ha på vannmiljø og hvilke avbøtende tiltak som kan iverksettes i denne perioden for å ivareta vannmiljøet. Det må innhentes kunnskap om dagens tilstand i vannforekomsten og at påvirkningsgraden av nytt tiltak blir vurdert og anslått.

Dersom tiltaket vil berøre vedtaksfredete eller forskriftsfredete kulturminner må fylkeskommunen kontaktes. For strekningen Halshaug-Vallemoen er alternativ 1.1 problematisk og kan medføre konflikt i forhold til automatisk fredete kulturminner, både direkte og indirekte. Det må vurderes om dette alternativet i det hele tatt skal med videre i prosessen.

På strekningen Kulia-Leire vil man berøre friluftsområder uansett hvilket av alternativene som velges. Ved å følge dagens trasé vil man unngå å forrige nye områder. Dersom alternativ 2.0 uansett må bygges ut på sikt mener fylkeskommunen at det er lite hensiktsmessig å bygge ut alternativ 1 nå. På grunn av nærhet til bebyggelse og viktige friluftsområder legges E39 i tunneler på flere strekninger. For å begrense inngrep ved valg av 2.0 bør det vurderes å legge kabel i bakken langs E39. Dersom alternativ 2.0 velges, kan trasé 2.2 være positivt fordi det kan muliggjøre flytting av ledning som i dag går gjennom boligområdet Hellemyr.

Mellom Leire og Halshaug må konsekvensutredningen tydeliggjøre hvilken trasé som samlet sett vil medføre minst negative konsekvenser. For kryssing av Trysfjorden vil landskapselementet være en viktig faktor.

På strekningen Halshaug-Vallemoen er det ved alternativ 1.0 registrert viktige naturtyper ved Heslandtjønnene som er en rik kulturlandskapssjø, med funn av små salamander. Utredningen bør ta for seg muligheten av å legge traseen på utsiden av dette området. Den bør også ta for seg alternativ trasé ved boligområde ved Halshaug som kan gi mindre konflikt med boligområder. Alternativ 1.1 vil medføre inngrep i Rugland-Lyseheia som er et viktig nærturterreng, i tillegg til kulturminner som nevnt tidligere. Alternativ 2.0 vil berøre Hålandsheia som er et svært viktig friluftsområde.

Vi merker oss dette, og vil inkludere planer for ny E39 i relevante kart.

Som en hovedregel er det ikke behov for bygging av nye permanente veier i forbindelse med ledningsbygging. Det legges opp til å bruke eksisterende veier og oppgradere disse der det er behov.

Forholdet til vannmiljø vil bli beskrevet i konsekvensutredningen, mens detaljer på trase/masteplassering vil ikke være på plass før etter at konsesjon er gitt. Forholdet til de enkelte bekkene vil da kunne beskrives mer konkret og detaljert i MTA (miljø, transport og anleggsplan) når vi kjenner til mer detaljert hvordan ledningen skal bygges og transportbehovet. Avklaring om behov for søknad om tillatelse til inngrep i vassdrag vil bli avklart i forbindelse med utarbeidelse av MTA og godkjenning av denne. Det vil bli utarbeidet en konsekvensutredning av kulturminner. Fagutredere vil ta kontakt med fylkeskommunen. Melding er et tidlig varsel om planene. I videre teknisk planlegging vil vi se mer i detalj på traseføring forbi lokalitetene langs alternativ 1.0 på strekningen Halshaug-Vallemoen.

Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnettet som hovedregel skal bygges som luftledning.

Alternativ 2.2 er aktuell dersom en eventuell ny transformatorstasjon skulle ligge i tilknytning til ny industri på Borheia. Det vurderes imidlertid som en fordel å følge alt. 2.0 og ligge på nordsiden av E39 hele veien forbi Mjåvatn, og unngå to kryssinger av E39.

Lindenes kommune (10. juni 2021) er positive til arbeide med ny 132 kV ledning og det foreliggende utredningsprogrammet. Følgende momenter bes vektlagt i det videre arbeidet:

- Det utredes og bes prioriteres ny nordlig trase via Mandalskrysset (Ny E-39) og ned til Mikkelsmyr. Mandalskrysset er regulert til næring og det forventes stor utvikling i området med ladestasjoner, transportnæringer etc. Området er svært sentralt for hele Sørlandet og dekker over 2000 mål i direkte tilknytning til krysset.
- Mastevalg hensyntar og tilpasses tettbygde strøk, silhuetteeffekt med videre. Det bes om at bruk av miljøvennlige materialer i masteløsning utredes og velges der hvor det er mulig.
- Jordkabel utredes for sentrumsnære og bebygde områder på Frøysland, Mikkelsmyr og Sandnesheia (Mandalskrysset). Det er ønskelig at jordkabel utredes som alternativ og prioriteres i størst mulig grad. For alternativet med linjeføring gjennom Hålandsheia utredes og vektlegges konsekvenser for friluftsinnteresser og naturmiljø.
- Betydningen av å sikre tilstrekkelig kraft i etablerte og nye næringsområder via ny 132 KV linje vektlegges. Gismerøya, Strømsvika og de bakenforliggende arealene på Jåbæk er sentrale områder som vil få et betydelig økt kraftbehov i fremtiden.
- Utredningen vektlegger kritiske punkt lokalisert rundt Mandal; inn og ut fra stasjonen på Mikkelsmyr, kryssing av Mandalselva og inn og ut til stasjonen på Halshaug/Kirkeheitunnelen.
- Konsekvenser og mulige løsninger i forhold til etablering av tilførselsvei fra ny E39, etablering av næringsområde og ombygging av kryss i Marnarkrysset, og store nye boligområder på Sandnesheia utredes nærmere.

Kystlinja må, som i dag, innoM Mikkelsmyr og Halshaug transformatorstasjoner i Mandal. Næringsområdene ved Mandalskrysset ligger ca. 5 km fra de to transformatorstasjonene og forsyning til næringsområdet vil foregå på underliggende nett opp til et effektbehov på ca. 20 MW. AEN er ikke kjent med at det foreligger konkrete planer for store effektuttak ved Mandalskrysset pr. idag. Større effektuttak vil, i tillegg til ny 132 kV-ledning til næringsområdet, kreve utvidelse av eksisterende transformatorstasjoner eller en helt ny transformatorstasjon.

Mastevalg og nærmere plassering av trase vil bli utredet fram mot en konsesjonssøknad. Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnettet som hovedregel skal bygges som luftledning Dette ivaretas gjennom videre teknisk planlegging av traseene og konsekvensutredningene Næringsområdene ved Gismerøya, Strømsvika og Jåbæk kan forsynes fra Mikkelsmyr transformatorstasjon via underliggende nett opp til et effektbehov på ca. 20 MW.

Vi ser nærmere på kritiske punkt rundt Mandal i forbindelse med videre traseplanlegging.

Vi ser nærmere på konsekvenser og mulige løsninger i forhold til etablering av tilførselsvei fra E39 i forbindelse med videre traseplanlegging.

b. Sentrale myndigheter og tekniske instanser

Mattilsynet (14. mai 2021) skriver at alternativ 2 mellom Kulia og Leire krysser nedslagsfeltet / de nordre delene av Rossevann, som er drikkevannskilde til de vestlige delene av Kristiansand kommune. Alternativ 1 berører ikke denne drikkevannskilden. De påpeker at en føre var-tilnærming må legges til grunn for beskyttelse av drikkevannskilder, på kort og lang sikt. Ifølge drikkevannsforskriften § 4 er det forbudt å forurense drikkevann. Mattilsynet forventer at det utredes om det er fastsatt beskyttelsestiltak etter § 12 eller restriksjoner etter § 26 for aktivitet i nedbørsfeltet til drikkevannskilden Rossevann, som har konsekvenser for utbygging av trasévalg 2.

De skriver videre at det ikke er opplysninger i meldingen om det er private vannforsyninger langs ledningen. For å trygge vannforsyningen til den delen av befolkningen som ikke er tilknyttet offentlig drikkevannsforsyning, er det viktig å kartlegge eventuell privat vannforsyning og inkludere mulig negativ påvirkning på disse i videre planarbeid.

Uønsket spredning av planteskadegjørere kan skje både med jordmasser som flyttes og maskiner med rester av jord, frø og planter. Faren for spredning er størst fra områder med tidligere eller nåværende dyrka mark. Mattilsynet skriver at alle som er ansvarlig for eller utfører bygge- og anleggsvirksomhet, har ansvar for å hindre at alvorlige planteskadegjørere spres fra en eiendom eller et område. De skriver at det ikke fremkommer av meldingen om det skal flyttes jordmasser i forbindelse med fornyelse av kraftledninger. Hvis dette er tilfelle, ber de om at Agder Energi Nett utreder berørte områder og eventuelt fastsetter bestemmelser for rengjøring av maskiner som benyttes i anleggsfasen og for flytting/deponering av jordmasser.

Alternativ 2.0 er lagt nord for ny E39 som er under bygging gjennom nedbørsfeltet til Rossevatnet. En kraftledning vil bestå av punkttingrep (mastepunkter). Utover det ryddes skogen under linene for å få sikker avstand til trær i et belte på ca. 30 meters bredde. I anleggsfasen vil det sannsynligvis bli terrengtransport inn til disse mastepunktene via eksisterende veisystem/traktorveier og uttransport av tømmer fra ryddebeltet.

En melding er et tidlig varsel om planoppstart, og flere av forholdene det pekes på vil først kunne løses i detaljplanfasen (Miljø, transport og anleggsplan) som utarbeides etter konsesjon er gitt. Forholdet til drikkevannskilden Rossevatnet og eventuelle andre drikkevannskilder vil bli beskrevet i konsekvensutredningen med utgangspunkt i eventuelle klausuleringsbestemmelser og offentlig tilgjengelig informasjon, bl.a. Granada.

Statnett (21. mai 2021) skriver at de, sammen med Agder Energi Nett, har konkludert med at det ikke er driftsmessig forsvarlig å knytte til alt det planlagte forbruket i dagens transmisjons- og regionalnett. Med økt forbruk kan det ved visse feil oppstå flaskehals på 110 kV-ledningen fra Kulia til Vallemoen. Statnett stiller seg positive til tiltaket.

Vi merker oss uttalelsen fra Statnett vedr. behov for tiltaket.

AEN vil ta kontakt med Statnett i det videre arbeidet for å avklare eventuelle uklarheter vedr. funksjonskrav stilt til teknisk løsning.

c. Interesseorganisasjoner, bedrifter, grunneiere og privatpersoner

Generelle uttalelser eller uttalelser knyttet til flere deltraseer er sammenfattet først. Senere i kapittelet er uttalelsene sortert på de tre ulike delstrekningene, Kulia–Leire, Leire–Mikkelsmyr/Halshaug og Halshaug–Vallemoen.

Olav Tredal (15. april 2021) skriver at han mener det er tragisk med all lidelse og død som kraftledninger medfører for fugl. Han viser til at det er minimalt med skogsfugl igjen i skogen. Han oppfordrer derfor til at ledningene gjøres så sikre som mulig for å fugl ikke skal kollidere med ledningene.

Vi har registrert dine innspill. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. naturmangfold. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver, med beskrivelse av eventuelle avbøtende tiltak.

Jarl Torland (23. april 2021) ber om at det utredes mulighet for å følge traseen til ny E39 med tilførselsvei til Mandal på strekningen Kulia til Mikkelsmyr/Halshaug, med avgreining til Leire. Han skriver at dette vil gi en rett og kortere hovedledning, som igjen vil kunne redusere både investeringskostnad, driftskostnader, tap i ledningen og fremtidige vedlikeholdskostnader. Han skriver at det fra Halshaug/Mikkelsmyr til Try allerede er store naturinngrep som følge av ny E39, og at en ledning parallelt med denne vil kunne gi en betydelig enklere tilkomst til ledningen under bygging og for senere vedlikehold og feilretting.

Kystlinja må, som i dag, innom Halshaug, Mikkelsmyr og Leire transformatorstasjoner. Utgangspunktet for de meldte traseene er dagens ledninger som skal erstattes med nye ledninger. Vi vil kunne utrede dette på et overordnet nivå for å se hvilke ekstrakostnader ut og innføring til de eksisterende transformatorstasjonene Halshaug/Mikkelsmyr og Leire vil kunne innebære, og om det er samfunnsmessig rasjonelt med en slik løsning. Byggbarhet og HMS er tema som vurderes i forbindelse med traseplanleggingen.

Rune Røstad (5. mai 2021) skriver at traséalternativ 1.4 på strekningen Kulia–Leire går i et område med verdifullt naturmiljø, og en god del bebyggelse. Krysningpunktet ved Halia er inngangen til et viktig våtmarksområde i vest, og dalføret utgjør trolig en korridor for trekkende fugl. Særlig er elveløpet og området rundt sårbart for forstyrrelser, og han ber om at det utredes i hvilken grad trasévalget her vil være til skade for naturmangfoldet.

Han skriver videre at alternativ 1.1 på strekningen Leire–Halshaug over Neverkilen, Trollneset og indre del av Trysfjorden er plassert i et område som er mindre påvirket av menneskelig aktivitet. Han ber om at virkningene for rovfugl blir utredet, og mener at trasé 1.1 er mer problematisk enn dagens.

Vi har registrert dine innspill.

Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. naturmangfold som vil ta opp forhold knyttet til fugl, både rovfugl og vannfugl langs trasealternativene. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver.

Midt-Agder Friluftsråd (19. mai 2021) mener at bør være et hovedprinsipp ved anlegg av store arealkrevende infrastrukturanlegg at disse anlegges i tilknytning til eksisterende inngrep der det er mulig. De påpeker at det anlegges ny trasé for E39 på hele den aktuelle strekningen mellom Kristiansand vest og Vigeland (Vallemoen). De mener det må være aktuelt å søke samlokalisering av ny ledningstrasé med dette veianlegget der det er mulig. De har følgende innspill til de meldte traseene:

Kulia–Leire

Alternativ 2.0, 2.1 og 2.2 vil mellom Kulia og Hellemyr gå gjennom et område med viktige regionale friluftsinnteresser. Hovedturløypa mellom Kjerrane i Kristiansand og Stemmen i Vennesla går gjennom dette området, og vil bli direkte berørt i området ved Bergstøl. Dersom det er aktuelt å arbeide videre med alternativene 2.0 og 2.1 er det ønskelig at det samlokaliseres med den eksisterende ledningen Kulia–Fiskå.

Alternativene 2.0 og 2.2 er foreslått ført gjennom Vågsbygdmarka og Søgne frem mot Leire. Dette er også områder med store friluftsinnteresser. På denne strekningen vil det være ønskelig å vurdere en trasé som går nærmere E39, for å unngå fragmentering av større sammenhengende friluftsområder.

Leire–Halshaug

På denne strekningen dokumenterer meldingen at det er viktige friluftsjnteresser langs Lonavassdraget (Skagestadvannet og Dybovannet), ved kryssing av Mandalselva og ved Hålandsheia. Det er viktig at alle disse områdene blir ivaretatt ved utforming av anlegget, herunder også valg av mastetyper.

Halshaug–Vallemoen

De mener at på denne strekningen vil være ønskelig å følge eksisterende 110 kV ledning, men med nødvendige tilpasninger for å unngå nærføring til bebyggelse.

Alternativ 1.1 vil gå gjennom områder med verdi for friluftsliv og lite inngrep (Rugland-Lyseheia). Dette alternativet bør unngås.

Alternativ 2.0 vil berøre Hålandsheia som er et svært viktig friluftsområde. Dette alternativet bør unngås.

Forslag til utredningsprogram

Utredningene skal omfatte virkningene av tiltaket i hele influensområdet. En 132 kV ledning er et tiltak som kan bryte opp sammenhengende naturområder. Det innebærer at utredningene om temaet friluftsliv bør omfatte et langt større område enn selve planområdet.

I meldingen er det skissert et forslag til utredningsprogram. Vi etterlyser en nærmere omtale av en områdebeskrivelse, ikke bare en beskrivelse av anlegget. Utredningsprogrammet skal beskrive planområdet, basert på eksisterende kunnskap. Beskrivelsen bør omfatte en generell karakteristik av området, for eksempel topografi, arealbruk, bebyggelse, vegetasjon, infrastruktur mv.

De etterlyser en nærmere omtale av medvirkningsprosessen i meldingen. Det gjelder både berørte grunneiere, friluftslivsorganisasjoner og barn og unge.

De påpeker at naturopplevelse inkluderer også det å oppleve kulturminner i natur, og å forstå og oppleve landskapets historie. Temaet kulturminner og kulturmiljøer berører temaet friluftsliv ved å tilføre friluftslivsopplevelser en ekstra dimensjon. De er opptatt av at utredningene knyttet til friluftslivsjnteressene legger denne tilnærmingen av friluftslivbegrepet til grunn.

I § 21 i forskrift om konsekvensutredninger omtales de faktorer og temaer som kan bli påvirket og som kan være aktuelle å utrede. De samme temaene bør vurderes når det skal avklares hva utredningsprogrammet skal inneholde. Med det utgangspunktet mener vi det bør vurderes om utredningsprogrammet også skal inneholde virkninger av tiltaket for følgende temaer/interesser:

- Folkehelse, dvs. befolkningens helse og helsens fordeling i befolkningen
- Barn og unges oppvekstvilkår

Planområdet blir beskrevet i konsekvensutredningen.

Når det gjelder medvirkning er meldingen et første varsel om at vi har startet å planlegge oppgradering av Kystlinja mellom Kulia og Vallemoen. I forbindelse med meldingen er det arrangert offentlig høringsmøte i regi av NVE. Når utredningsprogrammet foreligger vil vi starte detaljering av meldte traseer, og ta kontakt med berørte grunneiere der det er behov for avklaringer/befaringer i felt. AEN vil arrangere åpne kontordager i aktuelle kommuner, hvor det er anledning til å komme å få informasjon om planarbeidet.

Friluftsjnteressene vil bli kontaktet i forbindelse med konsekvensutredningen for friluftsliv.

TT Eiendom, Lohne Næringstomter og Lyngdal Næringspark (20. mai 2021) skriver at de erfarer at en ny 132 kV ledning ikke er nok til å dekke fremtidige behov for strøm til industri og næring. En ny bedrift alene (Morrow) kreve jo en egen 132 kV ledning samt sikkerhet for leveranse – det vil si 2 stk. egne tilførsler på 132 kV.

Hvis transportbransjen skal legges om slik det jobbes for vil det kreve stort behov for strøm. En stor ladestasjon har behov for 10 MW – dette vil der bli behov for på Jåbekk når VAF har kjøpt tomt der for fremtidig busstasjon, i tillegg så vil der komme tilsvarende behov i kryssområdene på Lohne, i Mandalskrysset og i Herdalen.

Hva behovet vil bli i Strømsvika er vanskelig å si, men uten mulighet for stor strømtilførsel så kan en ikke være med på det grønne skiftet. Deres innspill blir da at AEN må gjøre mye mere enn kun en reetablering (samt mindre oppgradering) av ledningen som nå er over 50 år gammel.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Batterifabrikken som Morrow er i grenseland for hva som kan forsynes fra regionalnettet. Ved svært store effektuttak er det behov for direkte forsyning fra sentralnettet, og da bør utvikling av næringsområder sees i lys av det. For forsyning av det aller meste av annen industri vil det være tilstrekkelig med forsyning via en eller flere 22 kV ledninger fra en transformatorstasjon i regionalnettet, alternativt direkte på 132 kV. AEN er ikke kjent med at det foreligger konkrete planer for store effektuttak utover det som kan forsynes via underliggende nett ved noen av de nevnte næringsområdene.

Forum for natur og friluftsliv Agder (21. mai 2021) har følgende merknader til meldingen:

Kulia–Leire

Alternativ 2 vil gå parallelt med dagens 110 kV ledning fra Kulia mot Fiskå. Dette vil gi et bredere belte med kraftledninger, og berøre markaområdene i Kristiansand i større grad enn alternativ 1. E39 skal på denne strekningen legges flere tunneler. Dersom man legger kraftledninger i luft over disse, vil man berøre områder som skulle spares for inngrep i forbindelse med veitbyggingen.

Leire–Halshaug

Alternativ 1.0 ser ut som det beste alternativet med den kunnskap vi har i dag. Det alternativet samler inngrep i størst mulig grad. De mener også at det finnes muligheter for at det alternativet har minst landskapsvirkninger ved kryssing av Trysfjorden.

Halshaug–Vallemoen

Alternativ 1.0 er det alternativet som i lavest grad berører markaområdene som finnes ved Mandal. Alternativ 1.1 berører et område som er registrert som viktig friluftsområde. Det er dessuten plassert nært Mandal, og det vil være flere som må passere kraftledningen. Alternativ 2.0 går gjennom Mandals største markaområde, og vil avskjære marka fra viktige innfallsporier.

Utredninger

FNF Agder mener det er viktig å utrede samlet belastning av kraftledningen sammen med andre inngrep. Det må lages en liste over viktige naturtyper og arter som risikerer å berøres negativt av inngrepet og hvor mange tilsvarende lokaliteter det finnes i regionen. Om det bare finnes noen titalls kjente lokaliteter, må man se på hvor mange flere av de kjente lokaliteter for de naturtypene og artene som trues av inngrep. I tillegg til å bruke data som allerede finnes digitalt tilgjengelig, må det gjøre nye feltundersøkelser i områdene for å sikre seg at kunnskapsgrunnlaget er godt før man skal ta en endelig vurdering av konsekvensene.

Selv om friluftsløven ikke uttrykkelig stiller samme krav som naturmangfoldloven om samlet belastning må man utrede samlet belastning også for friluftsliv. Utredningene burde blant annet svare på om det er andre nærturområder for ett tettsted som risikerer å forsvinne eller få redusert verdi på grunn av inngrep.

Alle kart som brukes i planutkastet må være oppdatert med ny E39 for at man skal kunne gjøre en vurdering av hvordan situasjonen blir i framtiden. Alle berørte områders betydning for naturmangfold

og friluftsliv kan bli større framover på grunn av at nye utbygginger, som E39, fører til inngrep i andre områder i nærheten av planlagte traseer for kraftledninger.

Kommunenes kartlegging av friluftsområder har mangler. Flere områder som er utelatt burde blitt klassifisert som svært viktig friluftsområde. Blant annet går alternativ 2.0 fra Kulia gjennom to kartlagte friluftsområder. Mellom disse er det ikke kartlagt hvor stor verdi områdene har for friluftsliv. Begge områdene i tillegg til arealet mellom brukes som et sammenhengende friluftsområde med god tilgjengelighet for store deler av Kristiansand bys innbyggere.

Utredningene vil ta utgangspunkt i NVEs utredningsprogram og metodikk beskrevet i Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredninger av klima og miljø (M-1941). Vi merker oss viktigheten av å legge inn planene for E39 i alle kart som benyttes videre i planleggingen.

I forbindelse med konsekvensutredningen av friluftsliv vil utreder ta kontakt for ytterligere informasjon om planområdet.

i. Kulia–Leire

Erlend Waade (19. april 2021) skriver at alternativ 1 går svært nær hans eiendom, og ønsker derfor alternativ 2. Eventuelt kan alternativene som går på nordsiden av dagens ledning være akseptable.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. elektromagnetiske felt.

Roar Tønnessen (29. april 2021) skriver at hans eiendom gnr./bnr. 607/1 vil bli negativt berørt av alternativ 2. Eiendommen er fra før sterkt belastet av kraftledninger. Alternativ 2.1 er å foretrekke, da den i størst grad får parallelt med eksisterende ledninger over eiendommen, mens alternativ 2.0 vil gå i en helt annen trasé.

Vi har registrert deres innspill, og tar det til orientering.

Vi tolker uttalelsen slik at dere har byttet litt om på trasehenvisningene, og at det er 2.0 som vil gå rett gjennom den mest uberørte delen av eiendommen hvor det er viktige viltbiotoper både for fugl og andre dyr. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. friluftsliv, naturmangfold og landbruk. Her sees det nærmere på de forhold dere beskriver.

Øystein Dybesland (30. april 2021) mener at det beste hovedalternativet er alternativ 1, og ønsker underalternativ 1.2. Dette alternativet vil forbedre bokvalitetene i Nodelandsheia boligområdet og ved kryssing av Songdalen.

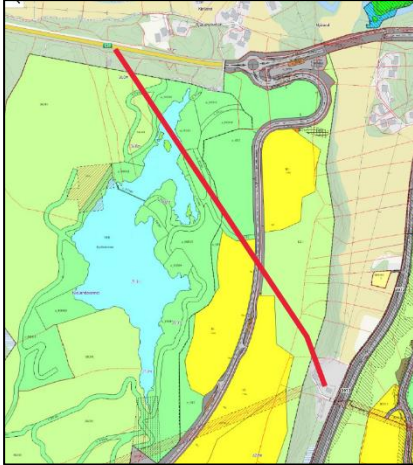
Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Jan Rune Bugge (1. mai 2021 og 12. mai 2021) ønsker at det legges jordkabel fra Masta til Leire transformatorstasjon. Han mener at det vil oppleves provoserende om ledningen legges til Halia fordi det vil omringe nærområdet. Han mener videre at kabling vil medføre enkel utføring av arbeidet fordi arbeidet da kan gå uhindret i området Agder Energi Nett mener at er trangt.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisijsnett som hovedregel skal bygges som luftledning. Jord- og sjøkabel kan velges på begrensede strekninger, blant annet dersom luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, der den kommer nærmere bebyggelse enn tillatt eller der kabling gir særlige miljøgevinster.

Ole Johan Bueklev (3. mai 2021) v/Repstad Eiendom skriver at firmaet er utbygger av boligfelt i Kjellandsheia og har ansvaret for å bygge ut grønnstrukturen i området. Traséforslag 1.4 vil berøre viktige grøntområder som er regulert og under bygging i Kjellandsheia Nord, i tillegg vil regulerte boligområder bli berørt. Traséforslag 1.5 vil berøre regulerte boligområder i Kjellandsheia Nord. I grøntområdet, rett under ledningen, er det planlagt badeplasser, flytebrygger, turstier og bål- og grillplasser. Området er regulert til friområde.

Han skriver at det er uheldig at traseen krysser midt gjennom et viktig turområde, og ber om at traséalternativ 1.0 blir valgt, ev. at det legges kabel i bakken.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Det er for tidlig å forkaste alternativ 1.4 og 1.5 som en løsning inn mot Leire. Vi ønsker å utrede dette, slik at vi kan ta en samlet vurdering på bakgrunn av konsekvensutredningen. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. arealbruk og friluftsliv. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver.

Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnett som hovedregel skal bygges som luftledning. Jord- og sjøkabel kan velges på begrensede strekninger, blant annet dersom luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, der den kommer nærmere bebyggelse enn tillatt eller der kabling gir særlige miljøgevinster.

Ole Jørgen Bakkevold (14. mai 2021) v/Oceaneering Rotator AS skriver at bedriften er lokalisert på Hagen 20 i Songdalen. Han skriver at trasévalg 1.2 mellom Kulia og Leire vil gi begrensninger i mulige utvidelser i fremtiden, da traseen er lagt over areal som er regulert til framtidig industriområde. Dette arealet er allerede begrenset av eksisterende ledning langs Songdalselva, samt flombegrensninger på grunn av elven. De er også bekymret for at ny ledning kan gi elektrisk støy for deres elektronikkomponenter som inngår i undervannsutstyret deres. De ønsker derfor at alternativ 1.2 utgår.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnett som hovedregel skal bygges som luftledning. Jord- og sjøkabel kan velges på begrensede strekninger, blant annet dersom luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, der den kommer nærmere bebyggelse enn tillatt eller der kabling gir særlige miljøgevinster.

Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført nærmere tekniske vurderinger av traseene og gjennomføres konsekvensutredninger. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver.

Prinsippene for økonomisk kompensasjon og erstatninger bli nærmere beskrevet i konsesjonssøknaden.

Vibeke Wold Sunde (14. mai 2021) bor i Svalåsveien på Nodelandsheia. Hun skriver at dersom traséalternativ 1 velges, ber hun om at alternativ 1.0 følges, fordi alternativ 1.1 vil redusere kvaliteten på nærturområdene og en fin eikeskog.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Vidar Duvold (17. mai 2021) skriver at alternativ 1.2 mellom Kulia og Leire er det beste alternativet. Alternativ 1.3 går gjennom boligfelt. Han mener at det neppe er en eneste kjøper som er villig til å kjøpe tomt dersom det kommer nye ledninger hengende rett over.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Geir Kjelland (18. mai 2021) er grunneier ved alternativ 1.4 mellom Kulia og Leire. Han mener på generelt grunnlag at høyspent kraftledninger ikke bør plasseres i områder med bebyggelse, landbruksareal og rekreasjonsområder. Han mener at eksisterende trasé bør benyttes for å unngå å ødelegge nye områder. Dersom den eneste løsningen er å legge traseen gjennom boligområder, må det graves ned kabel. Ved rehabilitering av gamle kraftledninger gjennom boligområder, bør de legges i kabel og graves ned.

Han mener at alternativ 1.4 vil være ødeleggende for rekreasjonsområdet ved Kjellandsvannet. Ledningen vil være skjemmende for hans utsikt fra gården mot vest. Alternativet ligger også over landbruksområde og vil kunne legge begrensinger på utnyttelse av arealet. Han mener at alternativ 1.0 bør benyttes.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Melding er et varsel om planoppstart, og i det videre arbeidet vil vi se nærmere på de ulike alternativene. Vi ønsker å utrede dette, slik at vi kan ta en samlet vurdering på bakgrunn av konsekvensutredningen. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke. Det vil bli gjennomført konsekvensutredninger for bl.a. landskap, friluftsliv og jordbruk.

Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnettet som hovedregel skal bygges som luftledning. Jord- og sjøkabel kan velges på begrensede strekninger, blant annet dersom luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, der den kommer nærmere bebyggelse enn tillatt eller der kabling gir særlige miljøgevinster.

Mjåvann Industriområde og Mjåvann Næringspark (18. mai 2021) v/ Andre Kjetså ønsker alternativ 2.0 eller 2.2 mellom Kulia og Leire. De skriver at Mjåvann i dag har et forbruk på ca. 10-15 MW, og at dagens kraftforsyning inn til Mjåvann nærmer seg full utnyttelse, samtidig som det er store tomtearealer som ikke er utbygd. Mjåvann huser en rekke logistikk- og entreprenørfirmaer som har en kjøre- og maskinpark som i dag ikke er elektrifisert. Det forventes at dette gradvis vil elektrifiseres, og at det dermed vil kreve større ladestasjoner i området. Det forventes videre en betydelig nyetablering i området de kommende 10-20 årene i form av tradisjonelle produksjonsbedrifter, speditører, entreprenører og logistikkaktører. Det kan også være virksomheter som for eksempel mindre dataparker eller hydrogenfabrikker som kan etablere seg i området.

Fordi dagens kraftleveransesituasjon til Mjåvann antas å ikke være tilstrekkelig i fremtiden, ber Mjåvann Industriområde og Mjåvann Næringspark om at en lander på alternativ 2.0.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Øystein Berg (19. mai 2021) bor i Svalåsvegen 112 og mener at tanker på å bli utsatt for bestråling og sjenerende utsikt vil ødelegge for boligfeltet langs kraftledningene. Han gjør oppmerksom på at det er et område bak, nordvest for dagens ledning, som er helt uten bebyggelse. Han oppfordrer til at andre alternativer utredes.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Arne Kulien (19. mai 2021) bor i Kulia 57, som nærmeste nabo til Kulia transformatorstasjon. Han skriver at alternativ 1.1 går over hans eiendom gnr./bnr. 605/10, og vil gå nær hans hus og andre bolighus. Det vil medføre at han får kraftledninger på tre sider av huset hans, og vil oppleves belastende. Alternativ 1.2 vil gå over en annen del av eiendommen hans, gnr./bnr. 605/7. Der er det store arealer av nyplantet skog, og han vil tape store verdier dersom ledningen blir lagt der. Området blir mye brukt som turområde, og dersom ledningen legges der vil området forringes. Han mener at ledningen bør følge dagens trasé.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Vi har forståelse for at belastningen fra ledningene i området er stor.

Vi vil i det videre planarbeidet se nærmere på detaljer i traseføring forbi bebyggelsen i dette området.

Traseene som blir tatt med videre i planarbeidet vil bli konsekvensutredet og tema som bl.a. friluftsliv, magnetfelt, skogbruk og nærføring til bebyggelse vil bli omhandlet.

Oddbjørn Eikestøl, Stig Johnsen, Jan Rune Bugge og Arnfinn Håverstad (20. mai 2021) har sendt inn uttale på vegne av beboere i området Hakleiva, Halia og Kjelland, det vil si boområdene mellom alternativene 1.0 og 1.4. De vil sterkt anbefale at Agder Energi Nett velger eksisterende trasé (1.0), og at ledningen legges i bakken. Trase 1.4 er lengre, og berører både etablerte og planlagte boområder i betydelig større grad enn trasé 1.0. Alternativ 1.5 vil direkte berøre et regulert og innkjøpt areal til boligbygging i Kjellandsheia.

Vi har registrert deres synspunkter, og tar det til orientering.

Det er for tidlig å forkaste alternativ 1.4 og 1.5 som en løsning inn mot Leire. Vi ønsker å utrede dette, slik at vi kan ta en samlet vurdering på bakgrunn av konsekvensutredningen.

Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnettet som hovedregel skal bygges som luftledning. Jord- og sjøkabel kan velges på begrensede strekninger, blant annet dersom luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, der den kommer nærmere bebyggelse enn tillatt eller der kabling gir særlige miljøgevinster.

Bjørn Røyrås (20. mai 2021) har sterke innvendinger mot traséalternativ 1.2, der ledningen vil krysse Songdalselva mellom Hagen og Skinnarsmoen. Dette vil ut fra kartgrunnlaget krysse privatregulert næringsarealer og vil i så fall komme i tillegg til eksisterende høyspentledning som krysser området. Han mener at dette vil gjøre området ubrukelig i forhold til de forutsetningene som er satt i reguleringsplanen.

Dette vil medføre store begrensninger i all fremtid, noe som ikke er akseptabelt. I tillegg kommer de miljømessige aspekt der vi vil bo mellom eksisterende høyspent på vestsiden av boligen – eventuell ny høyspent på sørsiden og jernbane samt Telenor sin mast på østsiden. Det helsemessige aspektet ved dette er noe som krever en betydelig utredning.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Vi vil i videre teknisk utredning se nærmere på detaljer i traseføring forbi bebyggelsen og næringsarealet i dette området. Før vi

bestemmer oss for hvilke alternativ(er) vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger. Her sees det nærmere på de forhold som beskrives.

Thor-Espen Nygård og Hilde R. Nygård (20. mai 2021) ønsker å uttrykke misnøye med traséforslag 1.2 som krysser Songdalen over Hagen. Någard skriver at de vil få en kraftledning rett i utsikten, i tillegg til den som allerede går på vestsiden av huset. De mener at nærhet til bebyggelse (under 50m), trasé går rett gjennom nåværende mobilmast (Telia, Telenor og Ice), den vernede Songdalselva vil bli berørt taler mot inngrepet. I tillegg de at tiltaket kraftig påvirke bokvaliteten.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Vi vil i videre teknisk utredning se nærmere på detaljer i traseføring forbi bebyggelsen i dette området.

Før vi bestemmer oss for hvilke alternativ vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger. Her sees det nærmere på de forhold som beskrives.

Øyvind Bergstøl (20. mai 2021) bor på Kulia / Bergstøl. De har allerede en 110 kV som passerer nærme deres boliger (Fiskå-ledningen), i tillegg flere 22 kV. Det er bare noen få år siden de ble belastet med en ny 22 kV ledning til Mjåvann. Bergstøl ønsker at kablene graves ned i boområdet for å skjerme fra stråling og det skjemmende en så kraftig ledning er for nærmiljøet.

Han mener at når Norge trenger mer elektrisitet, er det de som er forbrukere som bør betale kostnaden, og ikke de som bor nærme nye ledninger som skal sitte igjen med Svarte-Per, med forringelse av boligverdi /livskvalitet.

Hvis jordkabel ikke skulle bli et alternativ, synes han at det beste ville være å bruke alternativ 1.0, fordi den berører færrest hus på Kulia. Han mener at alternativ 1.1 er et dårligere alternativ, da det "trer" seg mellom flere hus, og de allerede har fått store sår rundt seg med ny 132 kV ledning til Kulia. Han mener alternativ 1.2 er det nest beste alternativet etter 1.0, da det berører færrest hus. Minuset der er at det vil legge mye beslag på mye urørt skog /natur.

Alternativ 2.0 og 2.1 synes han er de desidert dårligste alternativene. Husene i Bergstølvegen blir "omringet" av mye kraftledninger, både visuelt, støy og stråling. Ledningen vil måtte krysse hovedturløypa mellom Kristiansand og Stemmen flere ganger, med påfølgende sår i naturen. Hele området de er tegnet i er ett mye brukt turområde for bydelene Nodelandsheia, Hellemyr, Strai, Kulia og Vågsbygd. Det er også igangsatt nye planer for å utvikle løypenettet mer i den delen av kommunen. Vågsbygd bydel har også nylig mistet mye av sitt turterreng til ny E39 Kristiansand–Søgne. Mye verdifulle skogområder vil også gå tapt med å rydde en ny trasé, istedenfor å beholde den som er i bruk i dag.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Vi har forståelse for at belastningen fra ledningene i området er stor. Vi vil i videre teknisk utredning se nærmere på detaljer i traseføring forbi bebyggelsen i dette området.

Når vi har kommet lengere i traseplanleggingen og har fått utredningsprogrammet fra NVE, vil vi ta kontakt for å konkret se på mulige løsninger i terreng. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativ vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger. Her sees det nærmere på de forhold som beskrives i forhold til naturmiljø, elektromagnetiske felt, friluftsliv etc.

Godrun Irene Bergstøl (21. mai 2021) eier gnr./bnr. 606/11 i Kristiansand kommune, nær Kulia transformatorstasjon. Bergstøl mener at utredningsprogrammet bør vektlegge:

- Alle eiendommer som på en eller annen måte påvirkes negativt må få sine ulemper grundig utredet, herunder
 - Mulige negative helsemessige effekter grunnet stråling, elektrisk felt eller støy

- Økonomiske ulemper, som for eksempel hinder for effektiv drift av jord og skog, båndlegging av areal som hindrer fremtidig utnyttelse, priser og forventet prisutvikling på boliger og andre berørte eiendommer.
- Ulempene må kompenseres fullt ut økonomisk
- Jordkabel må utredes som et reelt alternativ alle steder der det kan avbøte uønsket effekt på befolkning eller eiendommer.
- Utredningen bør ha som utgangspunkt at strømforbruker bærer kostnadene for styrket overføringskapasitet i form av økt nettleie. Det innebærer at avbøtende tiltak iverksettes selv om dette innebærer høyere kostnader. Prinsippet er da at strømforbruker dekker kostnadene fremfor at enkeltpersoner eller grupper bærer kostnadene i form av økt helserisiko, redusert trivsel og forringet verdi av sine eiendommer.

Meldingen fra Ager Energi Nett gjelder «fornyng» ev eksisterende trase. Alternativ 2 inkl., variasjoner gjelder derimot er en helt ny trasé for en vesentlig andel av overføringsledningen. Bergstøl mener at det bør prinsipielt kreves sterkere vern/avbøtende tiltak for dette alternativet, enn for en justering av eksisterende trasé (alternativ 2 inkl. variasjoner). Dette ut fra en vurdering av at de som har etablert bolig eller annen virksomhet etter at ledningen var etablert, var klar over ulempene ledningen innebar. Det er vesentlig mer inngripende å etablere en ny ledning der det allerede finnes boliger/virksomhet.

Stadig flere bruker sitt nærmiljø til friluftaktiviteter. Denne trenden må forventes å fortsette. Trasévalg som båndlegger populære friluftsområder, bør unngås i størst mulig grad.

Blant de mange konsekvenser meldingen forespeiler utredet er kulturminner (meldingen pkt. 6.2) og naturmangfold (meldingen pkt. 6.3). I mange tilfeller vektlegges det som folk flest oppfatter som litt «sære» hensyn, og mest av teoretisk interesse for forskere eller vernemyndigheter. Disse hensynene bør få vikeplikt overfor hensynet til levende menneskers trivsel, helse og livskvalitet.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Før vi bestemmer oss for hvilke alternativ vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger. Her sees det nærmere på de forhold som beskrives vedr. helse, elektromagnetiske felt, støy, arealbeslag og landbruk. Prinsippene for økonomisk kompensasjon og erstatninger vil bli nærmere beskrevet i konsesjonssøknaden.

Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnett som hovedregel skal bygges som luftledning. Jord- og sjøkabel kan velges på begrensede strekninger, blant annet dersom luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, der den kommer nærmere bebyggelse enn tillatt eller der kabling gir særlige miljøgevinster.

Tor Aslak Mølland Ånesen (21. mai 2021) eier Tronstadveien 14 i Kristiansand kommune. Alternativ 1.0, 1.2 og 1.3 vil alle berøre hans eiendom.

1.0 går i samme trasé som den eksisterende ledningen. Dette er dyrket mark med bebyggelse rundt. Ånesen skriver at området er estetisk vakkert og trekkes frem som et område Greipstad/Songdalen er stolt av. Kraftledningen som går der i dag er til hinder for jordbruket og beslaglegger areal. Dersom kraftledningen oppgraderes, vil den legge beslag på ytterligere areal. Det er bebyggelse i område og boligen hans er plassert rett i nærheten. Det bør legges vekt på at dette er et sentrumsnært område. Ånesen mener at ledningen er ikke pen å se på og ødelegger noe av estetikken i område.

1.2 krysser Vestre Hagehei og vil Ånesen skriver at den vil være svært skjemmende fordi ledningen vil ruve i terrenget. Den vil også legge beslag på områder som kan utnyttes til boligformål i fremtiden.

Han mener at ledningen ev. bør legges flere kilometer nord slik at den kommer bort fra Nodeland sentrum.

1.3 går over et jordbruksområde og Ånesen mener at ev. stolper bør stå i eiendomsgrensene.

Han mener avslutningsvis at alternativ 2.0, 2.1 og 2.2 er gode alternativer fordi ledningen da vil gå over områder som er lite befolket, og vil gå forbi Mjåvann industriområde.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Krogan velforening (21. mai 2021) v/Espen Try og Petter Lossius skriver at de sterkt anbefaler at alternativ 1.0 velges inn mot Leire transformatorstasjon.

Alternativ 1.5 vil direkte berøre et regulert og innkjøpt areal til boligbygging i Kjellandheia. 1.5 er tegnet inn langs den høyeste fjellryggen vest for Kjellandsvannet og vil bli særdeles synlig og til stor sjenanse.

Alternativ 1.4 krysser over Kjellandsmarka friluftsområde som er under utbygging med veier, stier, badeplasser mm. Kjellandsmarka blir det sentrale friluftsområde for ca. 1500 boenheter som skal etableres på litt sikt i området Kjelland–Oftenes.

1.4 er den lengste av de 3 foreslåtte traseene og sveiper inn over flere etablerte boområder. For de som bor vest for Lunde, er dette alternativet direkte provoserende om vi skal ta det alvorlig. Ledningsstrekket blir ca. 25% lengre enn alternativ 1.0 og får store konsekvenser for eksisterende eiendommer, hindrer realisering av vedtatte planer og blir til sjenanse og forringelse av det viktigste allmenne friluftsområde vest for Tangvall.

Alternativ 1.0 er den korteste traseen. Den har ligget der i «alle år» og all etablering som har skjedd i området i ettertid, har tatt hensyn til det og innrettet seg deretter. Slik de ser det, vil derfor en ny ledning i 1.0 ikke få nye negative konsekvenser. Krogan velforening ønsker at strekningen fra Masta og til Leire TS bør kables, og foreslår at traseen kan følge ny adkomstvei fra krysset Lohneveien/Repstadveien og over til E39.

Vi har registrert Krogane velforenings synspunkter, og tar det til orientering.

Det er for tidlig å forkaste alternativ 1.4 og 1.5 som en løsning inn mot Leire. Vi ønsker å utrede dette, så fremt NVE ikke beslutter noe annet, slik at vi kan ta en samlet vurdering på bakgrunn av konsekvensutredningen.

Björg Fjelde (21. mai 2021) er grunneier av Tronstadvegen 20 i Nodeland. Dagens ledning står på hennes jorde, og går foran gården. Fjelde skriver at det ikke vil være akseptabelt å godta en større og kraftigere kraftledning nærmere gården, da det vil forringe bo- og livskvalitet. Gårdene og naboeiendommene her ligger såpass tett at ei ny parallell kraftledning vil uansett komme i konflikt med bebyggelser. Derfor ser hun det som et umulig alternativ å legge ny parallell trasé (alt 1.0) med dagens trasé, da denne traseen vil komme i konflikt med eksisterende bebyggelse og også et påbegynt boligfelt (Mebakken).

Alt. 1.2 og alt. 1.3 vil også berøre Fjeldes eiendom/gård og dermed legge beslag på en fremtidig boligutvikling for gårdens fremtid. Dette området vil bli meget attraktivt og er sentrumsnært og vil få verdier på flere ti-talls millioner ved fremtidig utbygging.

Dersom alt. 1.2 kan bli aktuell anbefaler hun sterkt å føre denne traseen betydelig lengre nord/vest, for å minimalisere negative konsekvenser for gårdens framtid, samt også for å unngå bebyggelse og sentrum.

Alt. 1.3 er skissert bak uthusene, mellom gårdene/naboeiendommene, og anses også som like uaktuelt.

Hun ser det som mest aktuelt at alternativ 2.0 velges.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Vi går i eksisterende trase forbi din eiendom. Det betyr at vi river ledningen først og bygger ny ledning i samme trase.

Alternativ 1.3 ønsker vi å skinlegge av hensyn til det detaljregulerte boligfeltet ved Mebakken, hvor vi ser at meldt løsning er i direkte konflikt med boligtomtene. Det vurderes heller ikke som hensiktsmessig å justere alternativ 1.3 forbi området. Vi vil i videre teknisk utredning se nærmere på detaljer i traseføring forbi Greipstad/Nodeland.

Når vi har kommet lengere i traseplanleggingen og har fått utredningsprogrammet fra NVE, vil vi ta kontakt for å konkret se på mulige løsninger i terrenget.

Volleberg Velforening (21. mai 2021) v/Elin Aarhus mener at nærmiljøet, det psykososiale miljøet i byggefeltet og dyrelivet bør utredes før utarbeidelse av konsesjonssøknad om bygging og drift av anlegget. Volleberg som boligområde har mistet en stor del av et viktig rekreasjonsområde i forbindelse med nye E39. Velforeningen anbefaler derfor at alternativ 1 velges.

Vi har registrert Volleberg Velforenings synspunkter, og tar det til orientering. Vi vil i videre planarbeid se nærmere på detaljer i traseføring forbi Volleberg

Ole Torbjørn Utsogn og Jim Roger Hattrem (21. mai 2021) skriver i separate uttalelser at de ønsker alternativ 2.0 eller 2.1 slik at ledningen flyttes lengst mulig unna boligfelt i Svalåsveien.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Vibeke Carlsen Unander og Kristian Holm Carlsen (21. mai 2021) skriver i separate uttalelser at alternativ 1.0, 1.1 og 1.2 vil krysse deres eiendom (gnr./bnr. 608/1 i Kristiansand). 1.1 og 1.2 vil krysse over et mulig framtidig byggefelt, og vil derfor vært svært uheldig. De anbefaler alternativ 2.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Alv Helge Lund og Øyvind Lunde (1. mai 2021) ønsker at den nye ledningen følger dagens trasé gjennom Lundeskogen i Søgne, fordi den ikke medfører synlighet i terrenget. Hvis det nye trasévalget blir vedtatt, ønsker de at mastene blir trukket litt innover i skogen på Fidjane i Tangvollskogen. På Fidjane er det mye friluftaktivitet og landbruksvirksomhet. De ønsker at mastene blir laget av tre, og ikke store ruvende aluminiumsmaster som blir visuelt sjenerende i naturen.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Av hensyn til drift og vedlikehold vil ikke AEN bygge ny ledning med trestolper. Det er store utfordringer med skader som skyldes hakkespett. Master i stål eller kompositt har vesentlig lengre levetid enn trestolper og lavere vedlikeholdskostnader. De gir også større fleksibilitet for å kunne prosjektere ledningene med lengre spenn

Lunde vel (19. mai 2021) skriver at de synes at traseen lengst vest (1.4) inn mot Leire transformatorstasjon er uheldig, fordi den er lagt like over det nye planlagte boligområdet i Kjellandsheia, samtidig som det vil være sjenerende for eksisterende bebyggelse. De mener videre at alternativ 1.5 vil få en uheldig silhuett sett fra Leiredalen og fra boligområdet i Kjellandsheia.

Lunde vel ønsker derfor at den nye ledningen legges i kabel på en strekning på ca. 900 meter forbi de mest sentrale områdene på Lunde og Leire. De har lagt ved et kart hvor pilen peker på ønsket kabeltrasé, markert med grønn strek.

De ønsker at forslag til kabeltrasé tas inn i saken. Dersom det ikke er mulig med jordkabel, mener de at eksisterende trasé bør velges.

Det er for tidlig å forkaste alternativ 1.4 og 1.5 som en løsning inn mot Leire. Vi ønsker å utrede dette, slik at vi kan ta en samlet vurdering på bakgrunn av konsekvensutredningen.

Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnettet som hovedregel skal bygges som luftledning. Jord- og sjøkabel kan velges på begrensede strekninger, blant annet dersom luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, der den kommer nærmere bebyggelse enn tillatt eller der kabling gir særlige miljøgevinster.

Ole Martinus Rypestøl (19. mai 2021) bor på Rypestøl gård, og skriver at alternativ 2.1 ut fra Kulia transformatorstasjon er foreslått i retning nordøst med en vinkelmast på Foreheia, nær gårdens hoveddriftsvei / Hellerveien, og midt i lekeområdet for barna på gården. Ledningen går videre midt i beiteområde, og inntil den trafikkerte turløypa inn til turmålet Undalsheia. Han protesterer derfor mot alternativ 2.1.

Avslutningsvis ønsker han at man bør se på mulighetene for å flytte Kulia transformatorstasjon.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Vi har forståelse for at belastningen fra ledningene i området er stor.

Det er for tidlig å forkaste alternativ 2.1 som en løsning ut fra Kulia. Vi ønsker å utrede dette, slik at vi kan ta en samlet vurdering på bakgrunn av konsekvensutredningen.

Vi vil i videre teknisk utredning se nærmere på detaljer i traseføring forbi Kulia/Rypestøl. Når vi har kommet lengere i traseplanleggingen og har fått utredningsprogrammet fra NVE, vil vi ta kontakt for å konkret se på mulige løsninger i terreng.

Jan Ivar Oddene Jensen og Hilde Aateigen Jensen (21. mai 2021) skriver uttalelse på vegne av gården gnr./bnr. 578/1, 16, 23 og Meteigen Eiendom som eier Mebakken boligfelt gnr./bnr. 578/22, 232 med flere.

De skriver at de ikke ønsker alternativ 1.3 fordi det vil gå over boligfeltet. Trasé 1.0 er i kartet flyttet noe nærmere en bolig de er i prosess med å omgjøre fra driftsbygning til enebolig, og de mener derfor at det ikke er gunstig at ledningen flyttes nærmere.

De mener at det beste alternativet er 1.2 fordi det da vil være i mindre konflikt med boliger.

Vi har registrert deres synspunkter, og tar det til orientering.

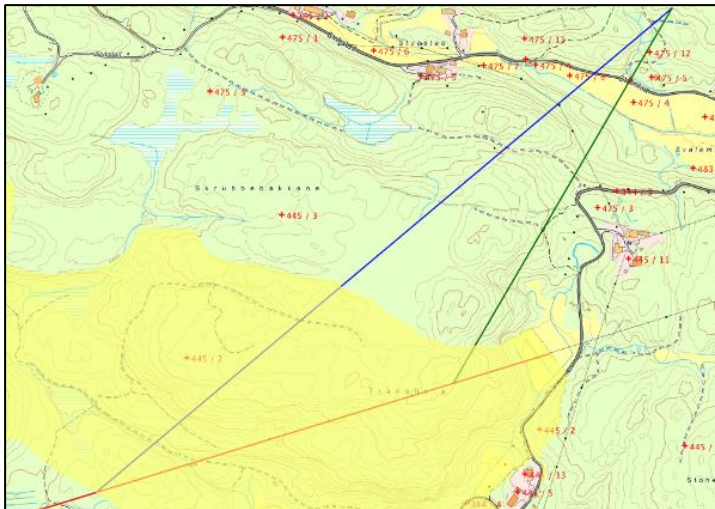
Alternativ 1.3 ønsker vi å skrinlegge av hensyn til det detaljregulerte boligfeltet ved Mebakken, hvor vi ser at meldt løsning er i direkte konflikt med boligtomtene. Vi vil i videre teknisk utredning se nærmere på detaljer i traseføring forbi Greipstad/Nodeland. Når vi har kommet lengere i traseplanleggingen og har fått utredningsprogrammet fra NVE, vil vi ta kontakt for å konkret se på mulige løsninger i terrenget.

Torfinn Klungeland (2 juni 2021) ønsker at en av traseene via Bergstøl til Mjåvann benyttes.

Vi har registrert deres synspunkter, og tar det til orientering.

ii. Leire-Halshaug

Roy Tråne (19. April 2021) skriver at dersom alternativ 1.0 eller 1.1 blir valgt for kryssing av Trysfjorden, blir hans eiendom berørt i stor grad. Han ber om at traseen blir vinklet inn mot eksisterende ledning tidligere. Han har lagt ved en skisse, hvor foreslått ny trasé er farget grønt:

En slik justering vil medføre at traseen vil påvirke hans eiendom i mindre grad med hensyn til grunnforhold og skog.

Vi tar med oss dette forlaget i den videre planleggingen. Vi er tidlig i planleggingen og det er tre alternative traseforslag som Agder Energi Nett har foreslått for videre planlegging og konsekvensutredning.

Arbeidet med konsekvensutredninger vil starte opp nå i vår og gå utover sommeren og høsten

Janne Høgdal Pedersen (29. april 2021) ønsker at ledningen skal gå over Trysnes.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Tore Neerland (5. mai 2021) eier gnr./bnr. 40/23 i Lindesnes kommune. Han er kritisk til at ledningen flyttes 20-35 meter mot sør. Han skriver at dagens trasé ligger lavt i terrenget, og dermed er så kamuflert som mulig. Dersom ledningen flyttes mot sør, vil den også bli mer ruvende i terrenget, fordi det skrå oppover. Fordi mastene i tillegg er høyere enn dagens, vil det visuelt gi en dårligere løsning. Dagens ledning står på dyrket mark, og en trasé lenger sør vil medføre at skog må fjernes. Videre vil en ev. flytting medføre at eiendommen hans blir forringet med tanke på fremtidig utvikling av boligtomter. Han ber om at ledningen legges der den er til minst sjenanse for nåværende og fremtidig bebyggelse, og ønsker et felles møte/befaring for å se på mulige løsninger.

Vi har registrert deres synspunkter, og tar det til orientering. Gjør samtidig oppmerksom på at meldingen er et tidlig varsel, og at ledningen ikke er detaljprosjektert. Vi vil i videre teknisk utredning

se nærmere på detaljer i traseføring forbi bebyggelsen i dette området. Når vi har kommet lengere i traseplanleggingen og har fått utredningsprogrammet fra NVE, vil vi se mer konkret på mulige løsninger.

Ole Jan Olsen (12. Mai 2021) eier gnr./bnr. 437/144 i Kristiansand kommune. Han skriver at Trysfjorden i dag blir utsatt for svært store og omfattende naturinngrep, og viser til utbygging av ny E39. Agder fylke og Kristiansand kommune har et vakkert kystlandskap, men få dype fjorder. Trysfjorden er en av få, og han mener det er viktig å bevare denne. Han viser til at Agder Energi Nett i meldingen har lagt frem tre alternativer, men at eksisterende trasé ikke blir vurdert som aktuell, og at heller ikke det foreligger et forslag om å følge nye E39. Dersom det kun er alternativene 1.0, 1.1 og 1.2 som er aktuelle ber han om at den traseen med minst inngrep og synlighet blir valgt. Alternativ 1.0 og 1.1 vil rage høyest i terrenget, og vil krysse fjorden to steder (på begge sider av Trollneset). Alternativ 1.2 krysser fjorden på et smalt punkt, og bare en gang, og vil dermed få et mer dempet inntrykk og synlighet. Avslutningsvis anmoder han om at en vurderer om kraftledningen kan følge dagens trasé eller nye E39, og spør om konsekvensene for storvilt, ørn og spesielle fiskearter er godt nok utredet.

Vi har registrert dine innspill, og tar det til orientering.

Kystlinja må, som i dag, innom Halshaug, Mikkelsmyr og Leire transformatorstasjoner. Utgangspunktet for de meldte traseene er dagens ledninger som skal erstattes med nye ledninger. Der det ikke er mulig å komme fram med ny ledning langs med dagens ledningstrase er det meldt alternative traseer.

Vi har ikke vurdert at en så stor omlegging av Kystlinja som å følge E39 er aktuell, men vil se på hva en slik løsning innebærer om det blir stilt krav om det.

Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. naturmangfold, landskap og friluftsliv. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver.

Jonny Haraldstad, Gunnar Ormestad, Jens Gunnar Ormestad, Helge Bentsen og Marit Skarpeid på Ormestad (11. mai 2021) skriver i et felles brev at alternativ 1.0 er det mest gunstige alternativet, fordi denne traseen har gått over eiendommene i snart 60 år. De skriver at alternativ 1.1 går over et område som er et unikt tur- og rekreasjonsområde. Denne traseen vil også gå over områder hvor det er tiur- og orreleik. Avslutningsvis skriver de at alternativ 1.1 vil dele skogen hvor det jaktes både elg, hjort og tiur, og er bekymret for den samlede belastningen dette vil ha for sammenhengende skogsområder.

Vi har registrert deres innspill til alternativ 1.0 og 1.1 ut fra Kulia.

Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. naturmangfold, friluftsliv og landbruk. Her sees det nærmere på de forhold dere beskriver.

Torbjørn Cederlöv (15. mai 2021) skriver at dagens kraftledning krysser Trysfjorden omtrent samme sted som Skarpeidbrua går, noe som han mener at kamuflerer ledningen godt. Ny E39-bru gir nok et krysningpunkt. Han mener derfor at det bør legges vekt på å unngå flere kryssingspunkter enn det som finnes allerede i dag. Han foreslår at ledningen kan legges i bakken før bebyggelsen, og at kabel kan krysse fjorden via Skarpeidbrua.

Han er sterkt imot alternativ 1.0, og påpeker at dette alternativet skjærer gjennom eksisterende bebyggelse og kommer tett på mange eiendommer.

Fra hans ståsted er alternativ 1.2 mest ønskelig, under forutsetning at krysningen gjøres på en slik måte at det ikke kommer i konflikt med bebyggelse. Med grunnlag i lokalkjennskap anbefaler han alternativ

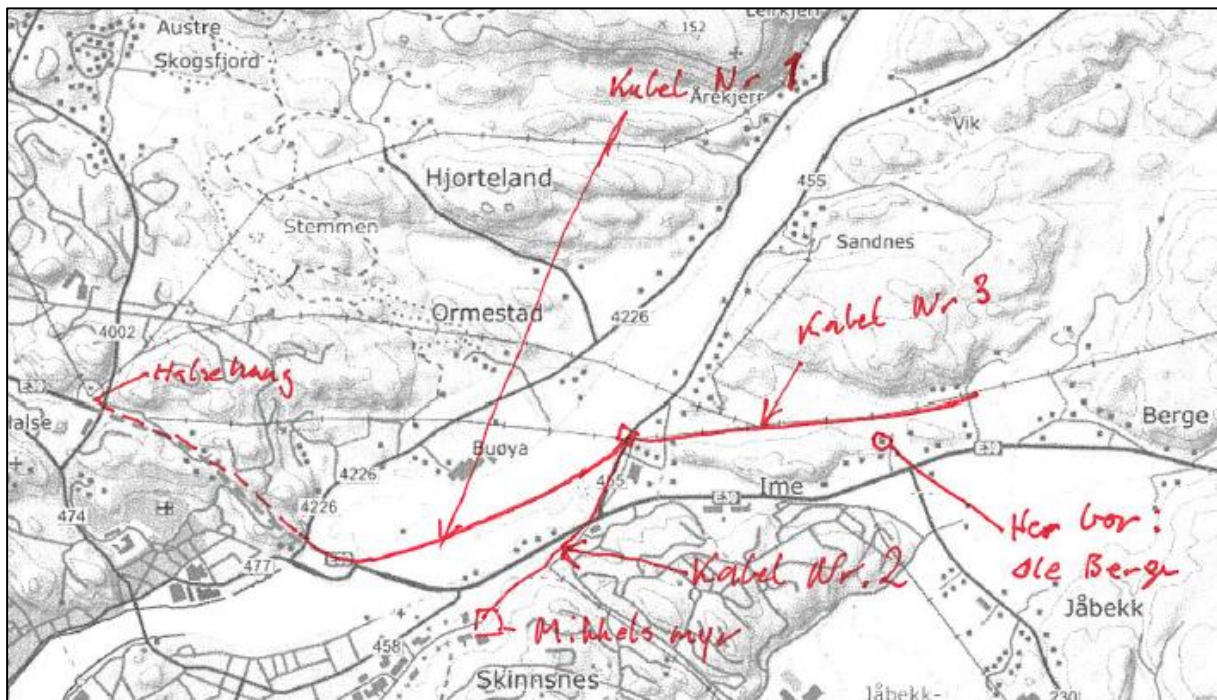
1.1 som det minst negative at de foreslåtte alternativene. Dersom alternativ 1.0 velges, forventer han at grunneiere kompenseres for tap i markedsverdi på eiendommene som følge av bygging av kraftledningen.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnettet som hovedregel skal bygges som luftledning. Jord- og sjøkabel kan velges på begrensede strekninger, blant annet dersom luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, der den kommer nærmere bebyggelse enn tillatt eller der kabling gir særlige miljøgevinster.

Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført nærmere tekniske vurderinger av traseene og gjennomføres konsekvensutredninger. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver. Prinsippene for økonomisk kompensasjon og erstatninger bli nærmere beskrevet i konsesjonssøknaden

Merete og Ole Berge (18. mai 2021) er grunneiere på gnr./bnr. 40/22 i Mandal. De mener at den nye ledningen sterkt vil berøre deres eiendom. Dagens 110 kV-ledning og to utgående 24 kV ledninger fra Halshaug går over eiendommen. Den nye Kystlinja vil, slik den er tegnet inn, komme i konflikt med de to 24 kV ledningene, og vil samtidig komme ca. 30 meter nærmere boligen. Samtidig vil ledningen bli mer synlig enn dagens. De har lagt ved en skisse med alternative kabelanlegg:

Kabel nr. 1 (Halshaug–Kanten) legges i Kirkeheitunnelen og over elva til Kanten. Den er vist liggende i et område av elva som er uten båttrafikk og lite vann.

Kabel nr. 2 (Kanten–Mikkelsmyr) blir liggende som i dag

Kabel nr. 3 (Kanten–Berge) legges under dagens trasé, og kan da enkelt graves ned under ledningen som senere skal rives. De mener at eneste utfordring her vil være kryssing av ny tilførselsvei til Mandal.

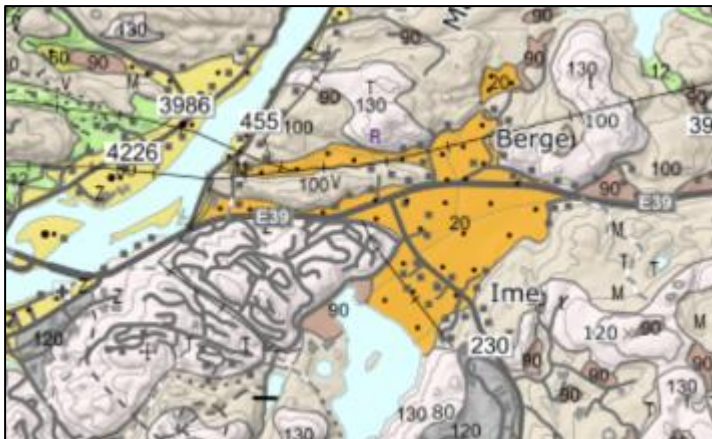
De mener at dette forslaget vil fjerne mange utfordringer som et åpent ledningsnett vil medføre. De ønsker befarung i området, gjerne med naboer, for forklaring om hvordan ledningen tenkes bygget.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnettet som hovedregel skal bygges som luftledning. Jord- og sjøkabel kan velges på begrensede strekninger, blant annet dersom luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, der den kommer nærmere bebyggelse enn tillatt eller der kabling gir særlige miljøgevinster.

Vi vil i videre teknisk utredning se nærmere på detaljer i traseføring forbi bebyggelsen i dette området.

Når vi har kommet lengere i traseplanleggingen og har fått utredningsprogrammet fra NVE, vil vi ta kontakt for å konkret se på mulige løsninger i terreng sammen med andre berørte naboer på delstrekningen.

Rikke Krågeland (19. mai 2021) bor nær dagens ledning, og ønsker at ny ledning legges i bakken. På Imesletta, bak Langåsen, er det bare jord/sand i grunnen, og hun mener at det vil være lite utfordrende å grave kablet ned.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnettet som hovedregel skal bygges som luftledning. Jord- og sjøkabel kan velges på begrensede strekninger, blant annet dersom luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, der den kommer nærmere bebyggelse enn tillatt eller der kabling gir særlige miljøgevinster.

Advokat Odd Netteland (18. mai 2021) representerer flere fastboende og hytteeiere som blir berørt av kryssing over Trysfjorden. Han representerer eiere av gnr./bnr. 437/4, 16, 279, 313, 133, 141, 1, 216, 79, 301, 8, 12, 34, 300, 247, 248, 250, 246, 242, 245, 243, 244, 241, 249, 260, 256, 262, 257, 254, 255, 258, 259, 261 og 262 i Kristiansand kommune.

Hans klienter stiller seg uforstående til at alternativ 1.2 over Trysfjorden har blitt foreslått. For det første vil traséalternativet komme i direkte konflikt med eksisterende bebyggelse, og vil passere i umiddelbar nærhet over større området med etablert fritidsbebyggelse. Det er ikke mulig å anslå eksakt hvor nær bygningene ledningen vil komme, men en foreløpig vurdering tilsier at enkelte fritidseiendommer vil få en minsteavstand ned mot ca. 100 meter til kraftledningen. Uavhengig av om bygningene går klar av sikringssoner, mener de at den visuelle effekten vil være totalt ødeleggende for området. For både fastboende og fritidsbebyggelsen vil virkningene være uholdbare både visuelt og verdimessig. Uavhengig av om grenseverdiene for elektromagnetiske felt ligger innenfor offentlige retningslinjer, påpekes det at det er en utbredt skepsis til strålingsfaren i befolkningen. For berørte grunneiere er resultatet et sterkt prisfall, samt ubehag med usikkerheten om helsesrisiko.

Videre påpeker de at det fremgår av sentrale nasjonale forskrifter at man i størst mulig utstrekning skal unngå nærføring til bebyggelse, Dersom tiltakene med å velge en alternativ trasé uten nærføring kan gjennomføres uten vesentlige merkostnader, skal dette gjøres. De mener derfor at alternativ 1.2 er i direkte strik med sentrale retningslinjer.

De mener at traséalternativ 1.2 uten sammenligning er det trasévalget som gir størst nærføringsulemper på bebyggelse, og derfor ikke burde vært lansert som et alternativ. De mener videre at alternativ 1.1 åpenbart fremstår som det alternativet som kommer i minst konflikt med bebyggelse.

De påpeker at Søgne kommune 29. april 2015 vedtok områdereguleringsplan for Indre Trysnes. Dersom trasé 1.2 blir gjennomført som skissert, mener de at en realisering av planen i realiteten blir umulig.

Alternativ 1.2 berører det eneste friområdet i områdene Indre Trysnes, Trysnes og Kalsneset. De mener at en dominerende kraftledning vil være ødeleggende for eksisterende friluftaktiviteter. Videre vil dette alternativet gå over dyrket mark, samt gjennom nyhogd og nyttilplantet skog.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Alternativene er meldt på bakgrunn av at det vurderes som mulig å krysse fjorden på disse stedene med luftledning uten å komme for nærme bebyggelse

Melding er et varsel om planoppstart, og i det videre arbeidet vil vi se nærmere på de ulike alternativene og hvilke ulemper de medfører.

Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli utarbeidet konsekvensutredninger og teknisk økonomiske vurderinger. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver.

Alternativet er lagt utenom «Områderegulering for indre Trysnes, men vi setter pris på tilbakemeldinger hvor det påpekes feil i meldingen, og vi vil ta det med oss videre i planleggingen.

Richard Paulsen (19. mai 2021) bor i Harkmarksveien 87 i Lindesnes. Eiendommen har i dag ca. 9-10 meter avstand til dagens ledning, og boligen ligger ca. 43 meter fra. Han påpeker at det i meldingen står at ny ledning skal bygges parallelt fra dagens, ca. 30-40 meter fra. Han skriver at det ikke kommer frem av meldingen om den nye ledningen skal bygges til høyre eller venstre for dagens ledning. Dersom ledningen kommer 30-40 meter nærmere hans bolig vil det medføre betydelige ulemper på eiendommen i form av verditap, økt magnetfelt, begrensninger på eiendommen etc.

Ledningen planlegges bygget i samme trasé forbi din eiendom. Det betyr at ytterfase av den nye ledningen vil komme 1 meter nærmere din eiendom.

Gjør samtidig oppmerksom på at meldingen er et tidlig varsel, og at ledningen ikke er detaljprosjektert. Det betyr at traseene som fremgår av NVEs kartinnsyn kan synes mer detaljert plassert enn de egentlig er.

Birgitte Sørensen (19. mai 2021) mener at den alternative kryssingen av Mandalselva, markert som alternativ 1.3 i kartet, er en fornuftig løsning.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Ny ledning 1.0 planlegges i samme trase inn mot kryssningspunktet med Mandalselva

Bente Krågeland (19 mai 2021) ønsker at det benyttes jordkabel i området Berge-Ime-Myran. Dette er et jordbruksområde i drift, og man vil med bruk av jordkabel unngå konflikt med effektiv jordbearbeiding. Det er flere boligeiendommer i området som vil slippe et utall av kabler i nærheten, og med gode muligheter for graving gjennom hele strekningen kan hun ikke se at det er et alternativ å bruke luftledning.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Vi forholder oss til gjeldende forvaltningsstrategi som er fastlagt i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) og videreført i Meld.St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), hvor det står at kraftledninger i regional- og transmisjonsnettet som hovedregel skal bygges som luftledning. Jord- og sjøkabel kan velges på begrensede strekninger, blant annet dersom luftledning er teknisk vanskelig eller umulig, der den kommer nærmere bebyggelse enn tillatt eller der kabling gir særlige miljøgevinster.

Einar og Mari Sørensen (19. mai 2021) eier Marnarveien 47 ved Mandalselva. Dagens ledning ligger i dag nesten rett over driftsbygningen på eiendommen, noe som har satt begrensninger for utvikling av næring i bygget. Det er foreslått en alternativ ledning over Mandalselva, kalt 1.3 i høringen. Siden det er tenkt at det skal bygges ei ny kraftledning ved siden av den eksisterende, er det helt umulig å gjøre dette langs dagens ledning. Det er boliger tett på begge sider. Et tilleggsmoment er at dersom alternativ ledning velges, vil det gi mulighet til å ta i bruk driftsbygningen til ytterligere næring. De mener derfor at den alternative ledningen 1.3 bør velges, både av hensyn til eksisterende bebyggelse og næringsvirksomhet.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Ny ledning planlegges i samme trase forbi bygget. Ny ledning vil legge samme begrensning på bruk av bygget som dagens løsning.

Marit Sundsvik Bendixen og Øistein Bendixen (20. mai 2021) har hytte på Trollneset i Trysfjorden (gnr./bnr. 37/145). De ber om at det utredes å legge kraftledningen i nærheten av allerede eksisterende eller ny infrastruktur. De mener det ville være naturlig å prøve å begrense inngrepene i fjorden, og samle det som er av inngrep, for eksempel langs nye E39. Alternativ 1.0 og 1.1 går begge over ubebygde områder nord for Skarpeid bru, og vil medføre inngrep over fjorden to ganger (på begge sider av Trollneset). Trase 1.0 ligger i tillegg i nærheten av mange eksisterende hytter. Det er observert storvilt, ørn og spesielle fiskearter i fjorden, og det bør utredes hvilke konsekvenser en ny kraftledning vil ha for dem.

Alternativ 1.2 krysser fjorden bare en gang og fjorden er relativt smal der. Det synes derfor som alternativ 1.2 er best av disse tre foreslåtte alternativene, men de ønsker også andre alternativ utredet.

Vi har registrert deres synspunkter, og tar det til orientering.

Kystlinja må, som i dag, innom Halshaug, Mikkelsmyr og Leire transformatorstasjoner. Utgangspunktet for de meldte traseene er dagens ledninger som skal erstattes med nye ledninger. Der det ikke er mulig å komme fram med ny ledning langs med dagens ledningstrase er det meldt alternative traseer.

Vi har ikke vurdert at en så stor omlegging av Kystlinja som å følge E39 er aktuell, men vil se på hva en slik løsning innebærer om det blir stilt krav om det.

Morten Aga (20. mai 2021) har hytte på Trollneset i Trysfjorden (gnr./bnr. 437/158). Han skriver at Trysfjorden i dag blir utsatt for svært omfattende naturinngrep. Det bygges for tiden ny 4 felts motorvei, E39, mellom Kristiansand og Mandal med et dobbelt broløp over fjorden. Broen i seg selv er et massivt byggverk som vil være synlig flere kilometer i hver retning.

Dette påvirker nødvendigvis dyreliv. Samtidig mener han at området i fjorden vil få forringa kvalitet med tanke på hverdagsliv, rekreasjon og friluftsliv.

Tatt i betraktning de traséalternativene som er beskrevet i meldingen ber han innstendig om at alternativ 1.2 velges. Han mener at hytter og boliger lengre inne i fjorden er nok berørte av ny bro (E39) og således ikke trenger å få en ny kraftkabel hengende over hodene også, noe alternativ 1.0 og 1.1 helt klart kommer til å medføre. For ikke å glemme de inngrep i terrenget, les skog, dette også vil medføre.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Meldingen er et tidlig varsel, og traseen er ikke detaljprosjektert. Vi vil i videre planarbeid se nærmere på detaljer i traseføring forbi bebyggelsen i dette området.

Når utredningsprogrammet fra NVE foreligger vil traseene bli konsekvensutredet før vi beslutter hvilke alternativ som omsøkes.

Advokat Helge Wigemyr (20. mai 2021) representerer Hellevik Hus Søgne Eiendomsutvikling, Beint Even Ormestad, Per Berg-Hansen og Roar Skuland som eier eiendommer nær Mandalselva. Alle grunneierne/interessentene mener at alternativ 1.0 over Mandalselva er den traseen som bør velges da de mener den gjør minst skade. Alternativ 1.3 vil medføre store ulemper og verditap for samtlige av Helge Wigemyrs klienter. Hellevik Hus Søgne Eiendomsutvikling er utbygger av et stort boligområde på Sandnesheia, og en ny kraftledning etter alternativ 1.3 vil medføre betydelig verditap for utbygger. De øvrige klientene Wigemyr representerer eier landbrukseiendommer på vestsiden av elva, og den nordlige traseen vil medføre store ulemper for landbruksdriften på eiendommene. Wigemyr lister opp følgende forhold som taler for alternativ 1.3:

- Trasé 1.3 blir betydelig lengre enn nåværende trasé, og et større område blir derved påført stor ulempe og belastning på en måte som ikke kan være samfunnsøkonomisk lønnsom
- Per Henning Berg-Hansen og Beint Even Ormestad er allerede belastet med nåværende trasé, og det synes urimelig at de skal bli påført unødvendig ekstrabelastning ved ytterligere beslag som følge av alternativ 1.3
- Elva må ikke påvirkes av anlegg slik at det blir økt flomfare eller slik at vannstrømmen endres
- Boligområde under utbygging på østsiden av elva vil få master og ledningen svært nærme, med betydelig verditap som følge
- Anlegget vil forringe mulighet for utnyttning av arealet nær byen i form av fortetting
- Ledningene vil bli synlige over et større område langs og i Mandalselva.
- Arealene langs Mandalselva, i det området som berøres av alternativ 1.3, byggeforbud etter påbud fra Statsforvalteren i Agder.
- Jordbruksareal av beste kvalitet vil bli rammet på Ormestad.
- Våtmarksområde for ender og svaner vil bli negativt påvirket med nærhet til master.
- Landbruksområde utpekt av landbruksmyndighetene for å ha særegen flora påvirkes negativt.

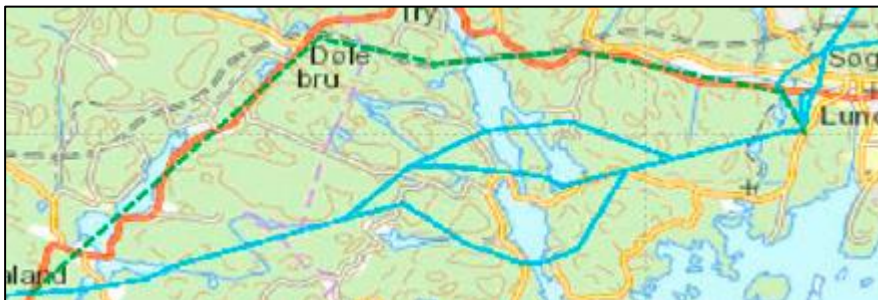
Vi har registrert Wigemyr & cos synspunkter på vegne av grunneiere, og tar det til orientering. Melding er et varsel om planoppstart, og i det videre arbeidet vil vi se nærmere på de ulike alternativene, herunder tekniske detaljer i traseføring forbi bebyggelse og planlagt boligområde. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativ(er) vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger. Her sees det nærmere på de forhold som beskrives.

Arne Andersen og Siri Berthelsen (20. mai 2021) bor i Kristiansandsveien 168. De har i dag en mast plassert på sin eiendom. Masten står i et område som ligger lavt i terrenget og som de låner bort til sauebeite. Ny ledning er trukket ca. 33 meter i retning sør på eiendommen. De mener at plasseringen vil forringe verdien og bruken av eiendommen betraktelig og at en mast der vil også bli stående på et høyt punkt i landskapet, og vil være visuelt negativt for et stort område.

En plassering av ny ledning etter skisse vil også medføre fjerning av verdifull skog på naboeiendommen i et område der det allerede skjer mye avskoging.

Meldingen er et tidlig varsel, og traseen er ikke detaljprosjektert. Heller ikke er mastepunkter plassert ut. Vi vil i det videre planarbeidet se nærmere på detaljer i traseføring forbi bebyggelsen i dette området. Når vi har kommet lengere i traseplanleggingen og har fått utredningsprogrammet fra NVE, vil vi ta kontakt for å konkret se på mulige løsninger i terreng sammen med andre berørte naboer på delstrekningen.

Sverre E. Ohm, Jan Inge Sola, Sigmund Bergstøl og Jan Arild Wathne (20. mai 2021) skriver i en felles uttalelse at de mener at fotavtrykk og sjenanse bør ha førsteprioritet ved valg av trasé over Trysfjorden. Ekstra kostnader ved et lenger trasevalg tas også inn ved økt nettleie som gjerne ikke utgjør mye per husstand.

De fremmer et nytt forslag som er skissert stiplet grønt i kartet over. Kraftledningen følger da; parallelt gamle E-39 fra Valand til den møter nye E-39, følger denne videre og krysser Trysfjorden i nærhet av broen som er under oppføring, følger videre nye E-39 til den igjen krysser gamle E-39 hvorpå kraftledningen følger gamle E-39 mot trafostasjonen nær Lunde.

Dette strekket er lenger enn de 3 skisserte i forslagene fra Agder Energi Nett, men følger områder hvor det allerede er gjort omfattende naturinngrep. Fremtidig vedlikehold av kraftledningen vil også være enklere enn ved forslagene fra Agder Energi i og med nærhet til veinettet.

Blant Agder Energi Nett sine forslag, mener de at alternativ 1.2 følger nærhet til eksisterende kraftledning som krysser Trysfjorden ved Trysnes, og er den mest naturlige traseen for den nye ledningen dersom deres forslag ikke blir fulgt.

Den midterste traseen, 1.0, krysser Trysfjorden i umiddelbar nærhet til etablert hytteområde. Dersom dette er det rimeligste alternativet, og økonomi trumfer sjenanse og «fotatrykk» ser de det som en fordel at traseen legges noe lenger mot sør, som skissert med grønn stiplet strek i kartet under:

Alternativ 1.1 vil være det mest synlige, og dermed skjemmende alternativet, fordi en mast må settes opp på det høyeste punktet på Trollneset. Dersom dette alternativet velges bør det vurderes å plassere mastene slik at de blir minst mulig synlige, for eksempel som skissert med stiplet strek i kartet under:

Vi har registrert innspillene og takker for forslag til løsninger fra dere på luftledningstraseene. I videre planarbeid vil vi se nærmere på detaljer i traseføring og hvor mastene må stå.

Kystlinja må, som i dag, innom Halshaug, Mikkelsmyr og Leire transformatorstasjoner. Utgangspunktet for de meldte traseene er dagens ledninger som skal erstattes med nye ledninger. Der det ikke er mulig å komme fram med ny ledning langs med dagens ledningstrase er det meldt alternative traseer. Vi har ikke vurdert at en så stor omlegging av Kystlinja som å følge E39 er aktuell, men vil se på hva en slik løsning innebærer om det blir stilt krav om det.

Bjørn Ivar Kulien (20. mai 2021) eier hytte ved Frøyslandsveien, og mener at alternativ 1.2 ved Trysfjorden er det beste alternativet. Dette fordi det er en kort fjordkrysning som i mindre grad berører bebyggelse enn de øvrige alternativene.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Eirik Solem (20. mai 2021) mener at alternativ 1.1 over Trysfjorden vil være det verste av blant de tre foreslåtte alternativene. Det vil berøre et stort område i Trysfjorden, og dominere den nordlige delen av Neverkilen og Trollneset. Neverkilen er et område med høy kulturhistorisk verdi. Solem mener at alternativ 1.0 er bedre, men at også dette alternativet vil ramme store områder langs kystlinjen. Han mener at alternativ 1.2 er det best, selv om også dette alternativet påvirker kystlinjen mener han at det er mindre skadelig enn de andre alternativene. Trysfjorden er større og bredere enn Neverkilen og Solem mener dette stedet tåler inngrep bedre, samtidig som mesteparten av traseen vil gå over områder som har mindre vernemessig betydning.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Meldingen er et tidlig varsel, og traseen er ikke detaljprosjektert. Vi vil i videre teknisk utredning se nærmere på detaljer i traseføring forbi bebyggelsen i dette området.

Når utredningsprogrammet fra NVE foreligger vil traseene bli konsekvensutredet før vi beslutter hvilke alternativ som omsøkes.

Knut Skaar (21. mai 2021) v/ Neverkilen EI-sameie skriver at de er ni hytteeiere i Neverkilen. Sameiet er knyttet til trafo ved Knibe gård. De valgte å legge sjøkabler og nedgravde kabler ut til hyttene, for å unngå skjemmende luftkabler.

Skaar skriver at deres skrekk er «monstermaster» og lange ledningspenn over Trysfjorden via Trollneset. Avstanden er så stor på begge sider av Trollneset at det vil kreve kraftige master og kabler over fjorden. Frykten er at dette vil gjøre ferieidyll om til et «industriområde».

Alternativet langs Røstadvæien som krysser innerst i Neverkilen, er heller ikke ett godt alternativ sett fra sameiets side. De gjør oppmerksom på at det er flere andre hytter og boliger også i dette området. Det er svaberg i Neverkilen som benyttes som badeplasser, da de ligger i le for mange vindretninger.

Sameiet undres hvorfor dagens trasé ikke beholdes, der all bygging i mange år har tatt hensyn til kabelgata, i stedet for å ødelegge uberørt natur. Det minst skjemmende ville også være å legge kabler i sjøen. De nevner også at muligheten for å legge kablene i tilknytning til den nye broa på E39 over fjorden, ville bli det beste alternativet. Avslutningsvis nevner de også at området innerst i Neverkilen har lang historikk fra Kapertiden. Her ble kaprede seilskuter skjult for fienden.

For sameiet står den ytterste kryssingen av Trysfjorden tilbake som det minst dårlige alternativet. De skriver at det kan være fordi de ikke kjenner godt nok til de ulempene som dette alternativet har for andre.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Dagens trase over Trysfjorden overholder ikke forskriftskrav vedr. avstand fra ledningen til boliger/hytter. Det betyr at AEN ikke kan omsøke, eller vil få tillatelse til å bygge ny ledning i eksisterende trasé. Vi takker for interessante opplysninger om kapertiden og Neverkilen. I konsekvensutredningen om kulturminner vil dette være et verdifullt bidrag. Meldingen er et tidlig varsel, og traseen er ikke detaljprosjektert. Heller ikke er mastepunkter satt ut. Når utredningsprogrammet fra NVE foreligger vil traseene bli konsekvensutredet før vi beslutter hvilke alternativ som omsøkes.

Tone Larsen (21. mai 2021) eier eiendom hvor den eksisterende ledningen krysser Mandalselva. Hun ber om at ny trasé legges lengst mulig mot nordøst. Det er satt i gang en prosess for å få godkjent bygging av kolonihager på denne eiendommen. Dette vil bli et område hvor folk kan ha en enkel hytte med tilhørende hageparsell for dyrking av grønnsaker, bærbusker, blomster osv. og nyte livet utendørs i fred og ro.

For at denne planen skal kunne gjennomføres best mulig, er det viktig å ha et størst mulig byggbart areal i rolige omgivelser. Dagens trase medfører at et område på ca. 2400 kvm går bort i bygg forbudt sone.

Skjemmende kraftledninger i umiddelbar nærhet vil både være økonomisk ugunstig for alle parter, estetisk lite pent og medfører også en negativ påvirkning i form av støy og elektromagnetisk stråling. Målgruppen for kolonihagene er gjerne opptatt av en økologisk og miljøbevisst livsstil, og en kraftledning i umiddelbar nærhet vil gjøre hele området mindre attraktivt, spesielt for denne gruppen.

Larsen ønsker derfor at alternativ 1.3 blir valgt for traseen på strekningen Leire - Halshaug hvor kraftledningen vil krysse Mandalselva ca. 300 m lenger nord enn eksisterende trase, eventuelt at det vurderes andre alternative traseer med krysning av elva enda lenger nord.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Ny ledning er planlagt i samme trase som dagens ledning over Mandalselva, og vil ikke medføre vesentlige endringer i restriksjoner på eiendommen.

Aud Gunvor Mølland (21. mai 2021) eier hytte på Knibe i Trysfjorden. Hun skriver at alternativ 1.1 vil komme veldig nær hytta. Hun ønsker at ledningen flyttes for eksempel 300 meter mot sør, der den krysser Neverkilen, dersom denne traseen velges.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Meldingen er et tidlig varsel, og traseen er ikke detaljprosjektert. Vi vil i videre planarbeid se nærmere på detaljer i traseføring forbi bebyggelsen i dette området. Når utredningsprogrammet fra NVE foreligger vil traseene bli konsekvensutredet før vi beslutter hvilke alternativ som omsøkes.

John Arne Håland (21. mai 2021) skriver uttalelse på vegne av eiendommene Trollneset 1 og Trollneset 2 i Trysfjorden. Håland skriver at det er mye i endring rundt dem. Utsikten mot Try og Holmen domineres helt av nye E39 som legges i høybro tvers over fjorden.

Hvis NVE aksepterer alternativ 1.0, skriver han at de i tillegg vil få store master med kraftledninger ganske nær og over store deler av synsfeltet på Lusodden. En gate i 24-30 meters bredde ned fjellet foran hytta på 437/72 vil også være et kraftig inngrep i landskapet. Håland regner med at strømkablene dessuten vil generere en del støy.

Hvor mastene er tenkt plassert, finner de ingen informasjon om i meldingen fra AENett. Strekket over fjorden på dette stedet er langt – ca. 170 meter. Det er derfor ikke uvesentlig hvor mastene kommer og hvilken høyde som kreves. Dette betyr mye for det visuelle inntrykk og dermed også for hvor ødeleggende naturinngrepene oppleves. De er redde for at summen av naturinngrepene vil forringe Lusodden som feriested og samlingsplass så mye at de ikke lenger har så mye glede av å være der. Den økonomiske forringelsen er en sak for seg.

Hvis det er uaktuelt å la ledningene følge nåværende trasé eller bli lagt i kabel, vil de peke på alternativ 1.1. Det fremgår av AENett's melding at det er et mål «å unngå nærføring med boliger/hytter». Her er det ifølge kartskissen få, om noen hus eller hytter som berøres. Hele traséen går over skog og heistrekninger.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Meldingen er et tidlig varsel, og traseen er ikke detaljprosjektert. Heller ikke er mastepunkter plassert ut. Vi vil i videre planarbeid se nærmere på detaljer i traseføring forbi bebyggelsen i dette området.

Lene Ragnhild Kyllsdal (21. mai 2021) ønsker at kryssing av Trysfjorden ved å følge den nye broa til E39 utredes. Hun begrunner ønsket med at området i Trysfjorden har vært under økende press som følge at utbygginger de siste årene, både boligfelt og hyttefelt. I tillegg er det anlagt en ny bro over fjorden som også har ført til store ødeleggelser i naturen. Broa over E39 har store brokar og det Kyllsdal mener at det bør vurderes og utredes hvorvidt disse kan benyttes til å holde kablene over

vannet. Under broa bør det være gode muligheter som vil skjerme en ytterligere utbygging, avklaring av ansvarsforhold bør ikke være til hinder for dette som vil gi en vesentlig besparelse av både natur og friluftsområder rundt Trysfjorden.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Kystlinja må, som i dag, innom Halshaug, Mikkelsmyr og Leire transformatorstasjoner. Utgangspunktet for de meldte traseene er dagens ledninger som skal erstattes med nye ledninger. Der det ikke er mulig å komme fram med ny ledning langs med dagens ledningstrase er det meldt alternative traseer. Vi har ikke vurdert at en så stor omlegging av Kystlinja som å følge E39 er aktuell, men vil se på hva en slik løsning innebærer om det blir stilt krav om det.

Ole Johan Østvedt (20. mai 2021) bor ved Røsstadviken i Trysfjorden. Han mener at trasé 1.1 for kryssing av Trysfjorden er den klart beste for å unngå nærhet til bebyggelse og visuelle virkninger. Han skriver at kablen har en meget høy spenning med høy strømføring som vil gi høy stråling. Østvedt skriver at det er viktig å redusere eksponeringen av en så stor enkelt kilde så mye som mulig og trasé 1.1 over Trysfjorden er et godt valg.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Meldingen er et tidlig varsel, og traseen er ikke detaljprosjektert. Heller ikke er mastepunkter plassert ut. Når utredningsprogrammet fra NVE foreligger vil traseene bli konsekvensutredet før vi beslutter hvilke alternativ som omsøkes.

Søgne Vestbygd Vel (27. mai 2021) v/Hanne Borø Sveen skriver at de ønsker at traseen over Trysfjorden legges der hvor den i minst mulig grad påvirker innbyggere. De ønsker derfor at det nordligste alternativet over Trysfjorden bør velges.

Vi har registrert deres synspunkter, og tar det til orientering.

iii. Halshaug–Vallemoen

Jens Petter Gabrielsen (18. april 2021) skriver at Hålandsheia er et mye brukt turområde med mange merkede stier som blir brukt daglig. Han mener at en utbygging vil forandre dette området drastisk på en negativ måte. Han skriver også at alternativ 1, som går der ledningen går i dag, vil berøre mye mindre produktiv skog.

Vi har registrert dine innspill, og tar det til orientering. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. friluftsliv og landbruk. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver.

Terje Høyland (16. april 2021) skriver at alternativ 2.0 går gjennom et av Mandals to store turområder. Alternativ 1.0 går tettest på bebyggelse, mens alternativ 1.1 verken berører turområder eller kommer for nær bebyggelse. Han mener derfor at alternativ 1.1 tar strålefare på alvor uten å gjøre inngrep i Hålandsheias helårs turterreng.

Vi har registrert dine synspunkter på alternativ 1.0, 1.1 og 2.0 ut fra Halshaug transformatorstasjon. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. friluftsliv, bebyggelse og elektromagnetiske felt. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver.

Mikkel Tournalin Plougheld, Stina Thuen Imler, Runar Skagestad, Turid Kleveland, Stefan Johannes Imler, Stian Abrahamsen, Kine Kolås, Anne Tone Thuen Imler, Øystein Dahl, Bente Bruskeland, Jan Rune Eriksen, Anita Skreros, Ryne Salvatore Fonovic, Camilla Torjussen, Jurate Karulaitiene, Atle Støle, Maria Lohne Bakke, Kjetil Lohne Bakke, Marit Synnøve Bye Hetland, Hanne Kine Stenvik Noble, Øyvind Bråndland, Christian Gudmund Låtveit, Roy Inge Nilsen, Trond William Noble, Elisabeth Lie Eriksen, Christian Garcia De Presno, Thomas

Hortman Mørk, Ragnhild Faye skriver i separate uttalelser at de foretrekker alternativ 2.0, slik at ledningen går lengre unna boligfelt og skole.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger som sammenlikner de ulike alternativene.

Eva Frøsland Arnesen (24. april 2021) foretrekker alternativ 1.0 på strekningen Halshaug–Vallemoen.

Stian Frøsland Arnesen (29. april 2021) foretrekker alternativ 1.0 eller alternativ 1.1 på strekningen Halshaug–Vallemoen.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger med en sammenlikning av de ulike alternativene.

Kristian Winje (25. april 2021) skriver at han ønsker at alternativ 1.0 blir valgt på strekningen Halshaug–Vallemoen. Han mener Hålandsheia er et fantastisk turområde for hele byen, og burde beskyttes mot dette tiltaket. Han påpeker at alternativ 1.0 går mer eller mindre på samme sted som eksisterende ledning, og dermed i mindre grad påvirker nye eiendommer. Han mener at det burde veie tungt å ikke trekke ledningen over flere eiendommer som ikke berøres i dag.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. friluftsliv. Her ses det nærmere på de forhold du beskriver.

Fredrik Seyffarth (23. april 2021) eier bolig i Ulvegjelstoppen 18, og skriver at dagens kraftledning går over deres eiendom. Nå som ledningen skal erstattes, mener de at ledningen bør flyttes ut av boligfelt, og at alternativ 2 derfor bør velges. Avslutningsvis påpeker de at ledninger ikke har noe i boligfelt å gjøre på grunn av stråling.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. elektromagnetiske felt, nærføring og helse. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver.

Anette Hortman (24. april 2021) skriver at på grunn av skolegård og bebyggelse mener hun at alternativ 2 bør velges på strekningen Halshaug–Vallemoen. Hun skriver at små barn i skolegården på Frøsland kan være ekstra utsatt for kreft på grunn av stråling, og at dette bør være det største hensynet å ta i arbeidet med å omlegge kraftledningen.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. elektromagnetiske felt, nærføring og helse. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver.

Odd Magne Ljosland (24. april 2021) bor i Livegen 73 ønsker ikke flere strømledninger og master enn nødvendig foran sin bolig. Han ønsker heller ikke ledninger i Hålandsheia som er deres rekreasjonsområde. Han ønsker derfor ikke at alternativ 2.0 på strekningen Halshaug–Vallemoen blir valgt.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger som sammenlikner de ulike alternativene.

Kristian Køvener (26. april 2021) skriver at alternativ 1 på strekningen Halshaug–Vallemoen medfører følgende utfordringer for ham:

- Gården er delt inni flere soner hvor hver enkelt har egnede plantekulturer. De er alle trevekster og under økologisk sertifisering. Dyrking av minikiwi, rundt 60 ulike eple- og pæresorter, valnøttrær og ekte kastanje vil bli berørt av alternativ 1. Spesielt levegg for minikiwiene kan komme i konflikt med kraftledningen
- Enger han pleier, med bidrag fra landbrukskontoret, ligger under alternativ 1
- Det er en fast uglebestand der, og bekkelandet er restaurert for hånd og tilrettelagt for mange organismer

Han ønsker heller ikke at naboer belastes med en ny trasé, og oppfordrer til å se mulighetene med å gjenbruke dagens trasé.

Vi har registrert dine innspill på verdier langs alternativ 1.0. Gjenbruk av dagens trase er en av løsningene som er meldt. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger, bl.a. i forhold til landbruk, bebyggelse og en sammenlikning av de ulike alternativene.

Laila Vinje (26. april 2021) kommer med følgende merknader til alternativ 2.0 på strekningen Halshaug–Vallemoen:

- Hålandsheia er et viktig turterreng i kupert skogsterreng for mange. Hun påpeker at stiene i området brukes av hele Mandals befolkning, både enkeltpersoner og som fellesturer. Slik ledningen er foreslått lagt, vil den krysse eller komme i nærheten av samtlige stier som har utspring fra parkeringsplassen ved Hålandsbakken.
- Hun påpeker at mange med helseplager i tilknytning til el-overfølsomhet, og lignende, vil bli utestengt fra å benytte stiene i Hålandsheia. Området vil også få redusert det helsemessige rekreasjonsutbyttet for øvrige turgåere.
- Kraftledningen vil ikke bare være skjemmende underveis i løypa for turgåere når de krysser traseen, men den vil sannsynligvis også være synlig fra vardene, som det er flere av i området. Dermed blir utsikten skjemmet fra disse utsiktspunktene. Den nærmeste varden ligger bak den gamle skihytta, og er et lett tilgjengelig turmål.
- Flere av vardene i Hålandsheia er fredet som kulturminner, blant annet Årevarden og Dølevarden. Hun savner at disse listes opp i tabell over kulturminner, og viser til at det er åtte registrerte kulturminner som kan besøkes eller er i tilknytning til Hålandsheia. Hun påpeker at det skal ligge to kulturminner i nær tilknytning til Bjøllandsmyra, som kraftledningen vil gå.
- I tilknytning til Bjøllandsmyra er det også rester etter et gammelt skytterhus. Det er flere andre turmål som vil få sin opplevelsverdi forringet ved at det går en kraftledning nær disse, blant annet skihytta og en jettegryte.
- Hålandsheia ligger høyere enn bykjernen i Mandal, og snøen kan legge seg her på vinteren. Det er derfor det beste turterreng for skigåere i nærområdet. Jordet ved Bjøllandsmyra er Mandals store akeplass. Med en kraftledning over dette jordet står barn i fare for å kræsje akebrett inn i stolpene, forutsatt at jordet kan brukes til aking i det hele tatt.
- Området ved Stemmen i nedre del av alternativ 2.0, nær Halshaug, er et lokalt turområde for beboerne der. Området har blitt brukt som badeplass, og er den nærmeste badeplassen med ferskvann fordi de andre vannene i området har fått forbud mot bading fordi de benyttes som drikkevann.

Hun mener på bakgrunn av dette at alternativ 2.0 bør blir strøket.

Vi har registrert dine opplysninger og innspill knyttet til verdier i Hålandsheia, og tar det videre med i konsekvensutredningen.

Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver.

Anita Bru Pedersen og Geir Pedersen (3. mai 2021) skriver i separate uttalelser at de ønsker alternativ 2.0 på strekningen Halshaug–Vallemoen. De bor under ledningen i dag og mener det er mye støy. De ønsker å bygge garasje i tre, og skriver at det ikke går an under ledningen.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Rettighetsbelte for en 132 kV-ledningen er 24-30 meter, avhengig av mastetype. Innenfor rettighetsbelte er det ikke tillatt å oppføre bygninger. Utenfor rettighetsbelte er det ikke forbud mot å oppføre, f.eks. en garasje.

Camilla Mari Urås (3. mai 2021) skriver at det er sjenerende støy fra ledningen. Ledningen går rett over lekeplass, og hun skriver at det begrenser muligheter for lekeapparater.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering.

Kaare Hjorth (4. mai 2021) har innspill til traséalternativ 1.1 mellom Halshaug og Vallemoen, over Sjekkefjellet, Bryne og Lyseheia. Denne traseen vil komme i silhuett mot himmelen i nordøst for de som bor på sørsiden av E39 på Vestre Skogsfjord. Han ønsker derfor at dagens trasé følges.

I den videre traseplanleggingen vil vi se nærmere på de forholdene dere beskriver med hensyn på silhuettvirkning av alternativ 1.1. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger av bl.a. landskap. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver.

Vallemoen øst velforening (12. mai 2021) v/ Anders Kvinen Kaldheim er bekymret for om det skal brukes større og bredere master som gjør at selve kraftledningen kommer nærmere husene sammenlignet med dagens kraftledning. De er også bekymret for økt elektromagnetisk stråling som følge av økt kapasitet på ledningene.

Den meldte løsningen inn mot Vallemoen innebærer bygging av nye master i eksisterende trasé. Ny ledning er ca. 2 meter breiere enn dagens ledning, slik at ny ledning kommer ca. 1 m nærmere husene.

Kjell Ramsdal (18. mai 2021) er kritisk til flytting av trasé over gnr./bnr. 64/2 i Lindesnes kommune. Den nye traseen vil berøre eiendommen i en betydelig lengre strekning enn i dag. Den vil også strekke seg over Lammekjødna, et idyllisk vann på eiendommen, og vil forringe det som rekreasjonsområde. Ledningen vil også medføre at attraktive tomter for hus og hytter ikke lar seg realisere i fremtiden. Det ligger i dag en hytte på leid grunn på eiendommen, som vil bli negativt berørt dersom traseen endres. Han mener at dersom traseen endres, så må verditapet erstattes fullt ut. Avslutningsvis skriver han at han ønsker å bli innkalt til befarung av den nye traseen.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Før vi bestemmer oss for hvilke alternativer vi vil omsøke, vil det bli gjennomført konsekvensutredninger. Her sees det nærmere på de forhold du beskriver.

Prinsippene for økonomisk kompensasjon og erstatninger vil bli nærmere beskrevet i konsesjonssøknaden.

Når vi har kommet lengere i traseplanleggingen og har fått utredningsprogrammet fra NVE, vil vi ta kontakt for å konkret se på mulige løsninger i terrenget.

Grete og Jon Lia (21. mai 2021) skriver at de mener at det vil være best å benytte nåværende trasé (1.0) ut fra Halshaug transformatorstasjon, og deretter alternativ 1.1, slik at Hålandsheia (2.0) ikke ødelegges. De mener at en vil ved å benytte nåværende trasé skåne miljøet mest mulig ved å benytte nåværende trasé ut fra Halshaug, slippe dobbeltledning inn og ut til Halshaug forbi Frøyslandskjønna og slippe store inngrep i et svært mye brukt turområde.

De mener miljøhensynet for unødvendige nye inngrep og at det naturskjønne området Hålandsheia blir bevart må telle så mye at en ikke utreder alt 2.0 videre.

Vi har registrert dine synspunkter, og tar det til orientering. Meldingen er et tidlig varsel, og traseen er ikke detaljprosjektert. Når utredningsprogrammet fra NVE foreligger vil traseene bli konsekvensutredet før vi beslutter hvilket alternativ som omsøkes.